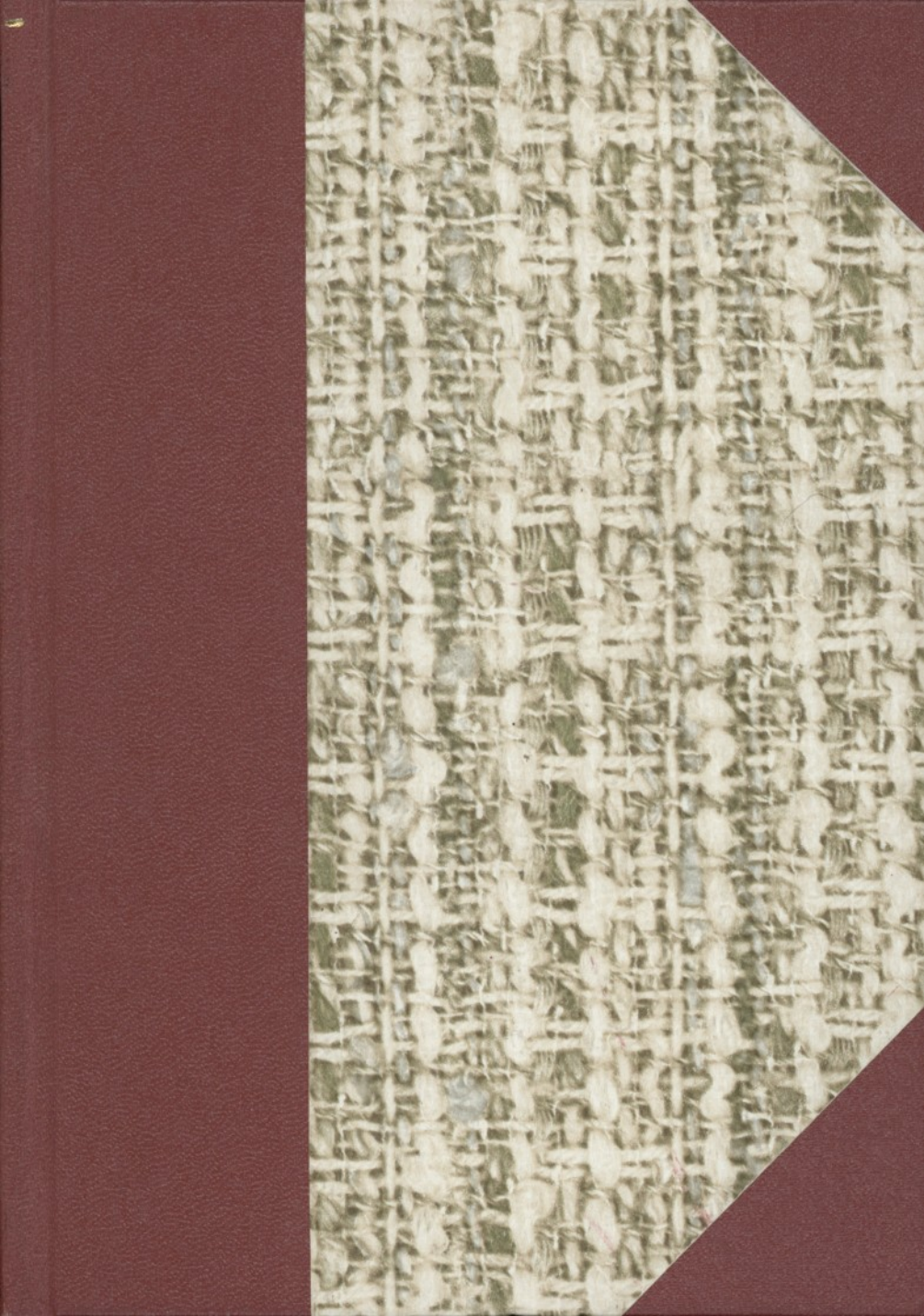

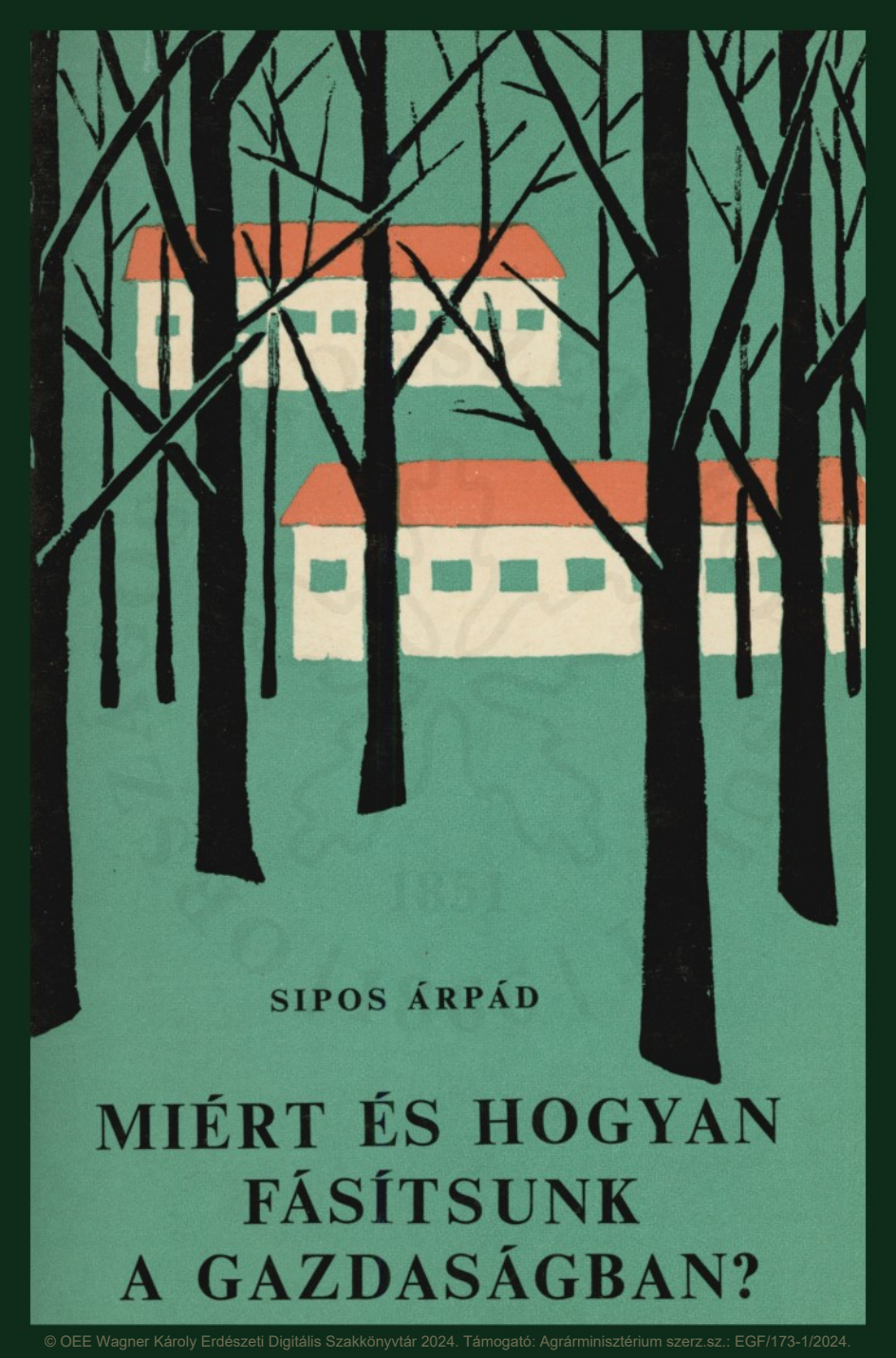
ERDESZET

4

FASITAS

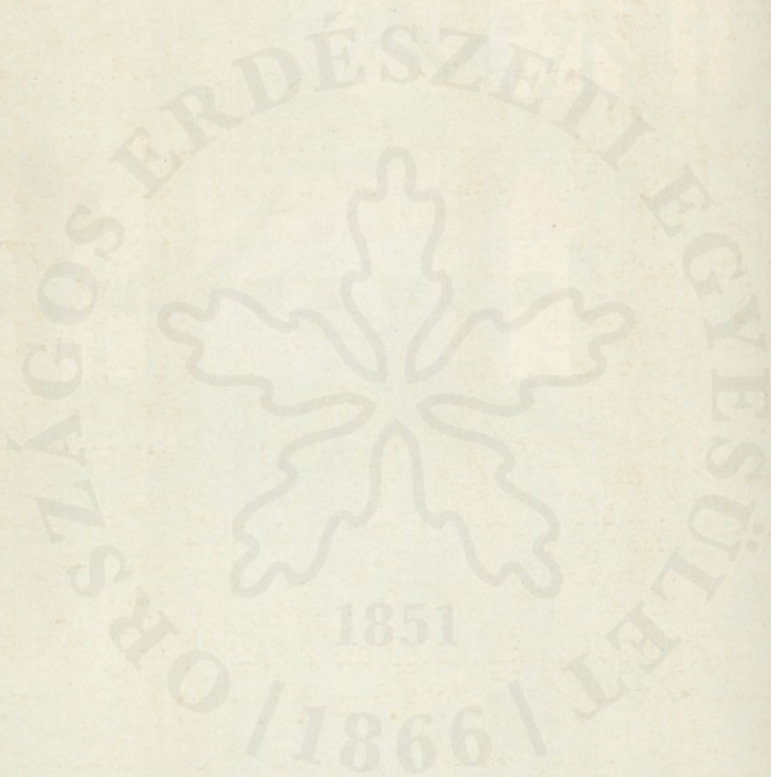

A stylized illustration of a forest scene. In the foreground, several dark, bare tree trunks and branches are silhouetted against a teal background. In the middle ground, two white houses with red roofs are visible, partially obscured by the trees. The houses have several small, dark rectangular windows. The overall style is graphic and minimalist.

SIPOS ÁRPÁD

**MIÉRT ÉS HOGYAN
FÁSÍTSUNK
A GAZDASÁGBAN?**

Miért és hogyan fásítsunk a gazdaságban?

MIÉRT ÉS HOGYAN FÁSITSUNK
A GAZDASÁGBAN?

ORVOSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

1851

/1866/

MEZŐGAZDASÁGI KIADÓ BUDAPEST, 1966

SIPOS ÁRPÁD

MIÉRT ÉS HOGYAN FÁSÍTSUNK A GAZDASÁGBAN?

384/Er/96

1851

1866

MEZŐGAZDASÁGI KIADÓ BUDAPEST, 1965

A MEZŐGAZDASÁGI KIADÓ 1963/64. ÉVI PÁLYÁZATÁN DÍJAT NYERT MŰ

A kéziratot átnézte

Dr. SALI EMIL

Lektorálta

FEKETE GYULA

Az illusztrációkat

LAKATOS JÓZSEF

festőművész készítette

©, Sipos Árpád, 1964

1851

/1866/

MEZŐGAZDASÁGI KIADÓ BUDAPEST, 1964

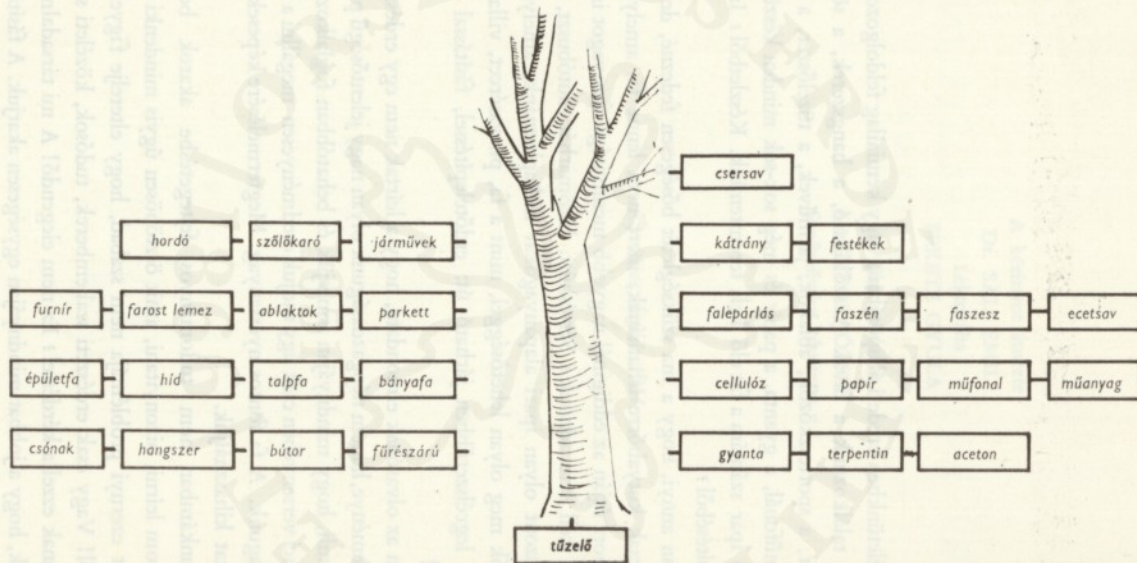
Mindennapi életünkben eredeti állapotában, vagy kémiaiilag feldolgozott alakban lépten-nyomon találkozunk a fával. A szőlőkaró, a hangszerek, a söröshordó, a legtöbb bútor, a sporteszközök, ablakok, járművek, a tüzelőszer, a cserzősav, a terpentin, a műfonál, a gyanta, a papír és még sok-sok minden készül a fából.

A feldolgozó ipar számára a fát elő kell teremtenünk. Készletből? Importból? Új erdők telepítéséből?

Készletünk van annyi, hogy a ma szükségletét bőségesen fedezné, de unokáink 2000-ben újra csak kutyabőrre írhatnának, mert nem lenne fa, amelyből papírt készítsenek. Import útján az eddiginél nagyobb mennyiségű faanyagot is beszerezhetünk, de mit kell érte adnunk? Sertéshúst, hízómarhát, autóbust, bitument stb. Ezekért viszont olyan ipari alapanyagokat is kaphatánk, amelyek nálunk nem termelhetők meg olyan lehetőséggel, mint a fa, pl. vasércet, villanyáramot. Marad tehát a legcélszerűbben járható út: erdőtelepítéssel, fásítással országunk gazdagodásáért!

Azt szeretném az olvasónak elmondani, hogy a leírtak nem egy erdész hóbortos ötleteinek gyűjteménye, hanem népgazdaságunk olyan nagy jelentőségű problémája, amely megérdemli, hogy mindnyájan ismerjük és behatóbban foglalkozzunk vele. A faipar világsipari versenyében csak úgy tudjuk eredményesen megállni a helyünket, ha lesz alapanyagunk. A fa fontos nyersanyag. Megtermelésére képesek vagyunk, ha adottságainkat kihasználjuk.

Ebben a munkámban nem tudományos fejtegetésbe akarok bocsátkozni, csupán azt akarom leírni, bizonyítani, amit ösztönösen úgyis mindenki érez: több fa kell! Az élet ezernyi problémája nem szabad, hogy elterelje figyelmünket a fontos területről! Vagy csak erdészeti szakemberek, tudósok, közéleti személyiségek foglalkozzanak ezzel a kérdéssel? Ez nem elegendő! A mi társadalmunk erőssége abban rejlik, hogy a jobbat mindnyájan egységesen akarjuk. A fásítás sikeréért tehát egy emberként kell cselekednünk.

Mi készül a fából?

A FÁSÍTÁS PROBLÉMÁJÁRÓL, ANNAK NÉPGAZDASÁGI JELENTŐSÉGÉRŐL

ÚJ ANYAGI ERŐFORRÁSUNK: A FÁSÍTÁS

Országunk széles körű fejlődése egyre több és több faanyagot igényel. Ennek a szükségletnek minél nagyobb mértékű, mielőbbi kielégítése érdekében a már meglévő fatömegünket állandóan és gyors ütemben növelni kell. Ennek egyik módja az ország meglévő erdőterületén jobb művelési módszerek alkalmazásával az eddiginél nagyobb fatömeg megtermelése. A másik lehetőség: új erdők telepítése. Ez utóbbi tevékenység rendkívül nagy jelentőségére szeretném a figyelmet ráirányítani.

Az erdőgazdaságok adottságai az erdő területének növelése tekintetében korlátozottak, mert az erre alkalmas részeket a saját területükön már befásították. Az ország más szektorai viszont — így a mezőgazdasági termelészövetkezetek, állami gazdaságok, vízügyi igazgatóságok, Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium — igen sok olyan területtel rendelkeznek, amelyek kiválóan alkalmasak erdőnek. Az erdészek a meglévő erdőterület hozamának növelése mellett kutassák fel és világosítsák fel az erdősítésre alkalmas területek használóit, hogy milyen anyagi előnyök rejlenek a fásításban.

A kérdés megoldásában döntő jelentősége van a nyáraknak és egyéb gyorsan növő fafajoknak, amelyek anyaga egyben a legalkalmasabb a korszerű feldolgozó ipar kívánalmainak kielégítésére. Nálunk a papírgyártás, a farost lemez —, a gyufaipar alapanyaga a nyárfa.

Megfelelő termőhelyen, jó ültetési eljárások mellett, a többi fafajjal összehasonlítva, a legrövidebb idő alatt a legtöbb fatömeget a nyárfélék adják, ezért ha a lehetőségek megfelelőek, elsősorban ezt a fafajt ültessük.

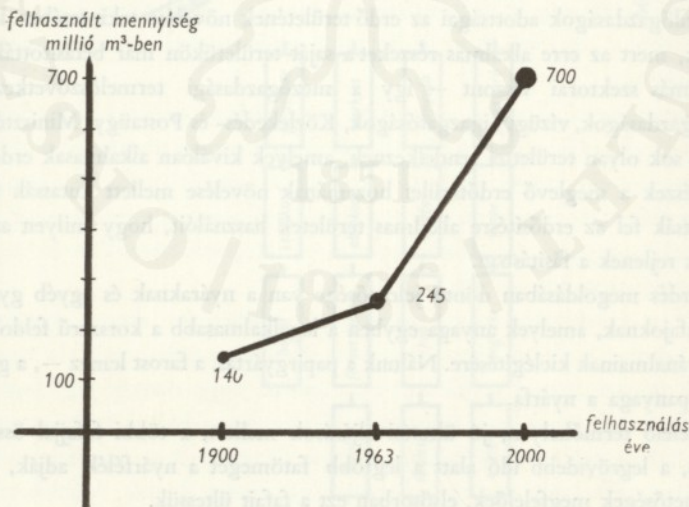
A fásítás általam vázolt problémájának megoldásában nagy szerep vár az állami erdőgazdaságok fásítási csoportjaira. A szakmai irányító munka végzése mellett nekik is kötelességük, hogy minden mezőgazdasági termelőszövetkezetben széleskörű felvilágosító munkát végezzenek és ezáltal felkeltsék a tagság érdeklődését az iránt, hogy a fásítás mind egyéni, mind szövetkezeti szempontból milyen fontos.

NÖVEKSZIK EURÓPA FAANYAG-SZÜKSÉGLETE

Az „Erdőgazdaság és Faipar” 1963. évi 9. száma ezt írja: „Növekszik Európa faanyag-szükséglete. FAO jelentés az 1975-ben várható helyzetről: (FAO az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetét jelenti).

A jelentés írója Gleisinger, a FAO erdészeti csoportjának vezetője megállapítja, hogy Európa faanyag-szükséglete 1975-ig további 100 millió m³-rel növekszik. Az évi felhasználás jelenleg 245 millió m³, de a FAO véleménye szerint az évezred fordulójára 6–700 millió m³-t ér el.

Az első világháború előtt még csak 140 millió m³ fát használtak fel évente Európában. Az emelkedés azóta 78%-os. Európa fakitermelése viszont 140%-kal volt magasabb 1960-ban az 50 évvel ezelőttinél.

Európa faanyag-felhasználása is gyors ütemben emelkedik

A viszonylagosan süllyedő fafelhasználás a második világháború befejeztével vált nyilvánvalóvá. Mindenekelőtt lényegesen kevesebb fát használtak fel a lakásépítésekhez, 1937-ben lakásegységenként még 15 m^3 -t, 1960-ban már csak $6,5 \text{ m}^3$ -t. Még erősebben csökkent a fogyasztás a bányafában és egyéb fatermékekben. A fafelhasználás teljes mennyisége azonban így is elég gyorsan növekszik.

A jövőt illetően az egyes országok erdőgazdaság-politikájának fő feladatává kell tenni, hogy elérje az erdőállományok fatömegének állandó és gyors gyarapodását. Gleisinger kifejtette: nincs abban semmi lehetetlenség, hogy az európai erdőségek 60–70 év alatt egymilliárd m^3 hozamot biztosítsanak. A gyorsan növe nyárak, eukaliptuszok stb. telepítésével a hektáronkénti növedék minden további nélkül elérheti az évi 10–20 m^3 -t. Emellett a mezőgazdaság racionalizálásával nagyobb kiterjedésű sík területek is biztosíthatók a fatermesztés részére. Mindez természetesen időt kíván és eközben szükség van a hiányok pótlására. Ezért javasolja Gleisinger az import növelését Afrikából, Latin-Amerikából és Ázsiából. Az egyes országok erdőgazdálkodása ezalatt időt nyerhet arra, hogy növelje helyi nyersanyag bázisát.”

Ezek a számok és az abból levonható következtetések különösen döntő jelentőséggel bírnak fában szegény hazánkra vonatkozólag. Előre vetíti árnyékát a fahiány. Van még idő és lehetőség a növekvő faanyagszükséglet jelentős részének megtermelésére. Nincs halogatásra egy percünk sem, azonnal lássunk hozzá a feladatok megoldásához. Országos viszonylatban a legtöbbet a saját maguk egyéni hasznára, ezáltal az ország előnyére, a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok tehetik, ha kihasználják az állam nyújtotta kedvezményes erdőtelepítési lehetőségeket.

TERMELŐSZÖVETKEZETEINK FELADATA A FÁSÍTÁSBAN

Az erdők és földterületek közösségi (állami vagy szövetkezeti) tulajdona messze-menő távlatokat nyitott az országosan egységes szemlélettel dolgozó erdőgazdálkodás előtt. Ez a szemlélet a több, jobb és olcsóbb faanyag megtermelését váltja valóra. Anélkül, hogy a mezőgazdasági termelésre szolgáló területeket jelentősen csökkenteni kellene, az összes terület 2–3%-ával, mintegy 600 000 kh-dal lehetne erdőterületünket növelni. E téren elsősorban termelőszövetkezeteinknek van a legdöntőbb jelentősége, hiszen a földterület 79,5%-át, kereken 10 millió kh-at birtokolnak.

A mezővédő fásítás jelentős mennyiségű faanyagot is termel

Minden 100 kh földterület után 2–3 kh terület van olyan, amely nem áll a termelők szolgálatában, amelyet be lehetne erdősíteni. Ilyen területek: — utak, csatornák, patakok mente, elhagyott legelők, a táblásítás folyamán leeső sarkok, továbbá amelyek ésszerű nagyüzemi mezőgazdasági termelésre nem alkalmasak

Ésszerű mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területen telepítsünk erdőt

(lejtők, dombok). Ezekre a területekre telepítsünk gyorsan növő fafajokat, első-sorban nyárat. Ezen lehetőség kihasználásával országos átlagban évente kataszt-rális holdanként 5 m^3 faanyagot termelhetnénk meg. Ez összességében mintegy 3 millió m^3 fatömeget jelentene évente országunknak.

A jelzett 3 millió m^3 fatömeg 300 Ft-os egységaron számolva $900 \text{ millió forintot}$ jelentene a magyar népgazdaságnak. Ebből mintegy $600 \text{ millió forint}$ jutna a mező-gazdasági termelőszövetkezetek tagságának. Látható tehát, hogy a tagságnak e nagy-jelentőségű feladat megoldásával érdemes foglalkozni. A megtermelt fatömeg minden egyes termelőszövetkezeti tagnak országos átlagban évenként 507 forint jövedelmet biztosítana. A 3 millió m^3 -ből mintegy 2 millió m^3 -nek megfelelő devizaforint-megtakarítást lehetne elérni. A behozatalt ennyivel csökkenthetnénk. Ezzel a mennyiséggel az ország papírfá és farostlemez alapanyaga döntő mér-tékben hazai alapanyagból megoldódna. Ezek a számok minden dolgozó szá-mára útmutatást adnak arra vonatkozólag, hogy az erdőtelepítés nagyütemű végrehajtásával késlekedni nem szabad.

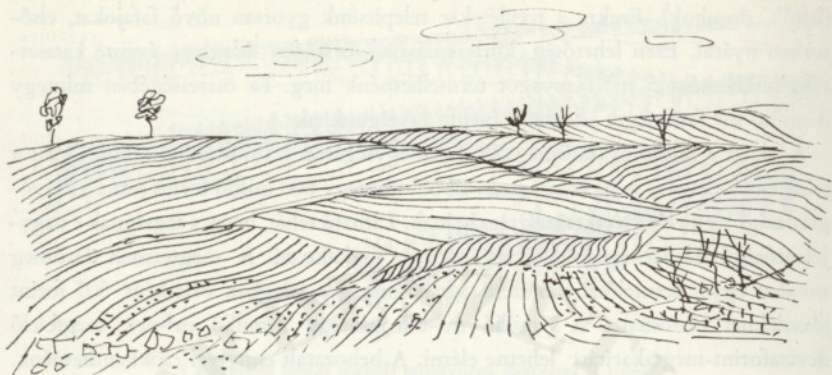
Ezzel a mezőgazdasági lakosság tüzelővel való ellátása is nagymértékben javulna. Nem kellene nagy távolságokból szállítani a tűzifát, hiszen megtermelnék a hely-színen. Gondoljunk csak az 1963-as januári időszakra, amikor a rendkívüli hideg a tűzifa eljuttatását a fogyasztóhoz szerfölött megnehezítette. A javasolt erdő-telepítések végrehajtása néhány éven belül az ilyen átmeneti nehézségeket a hely-színen meg tudja oldani.

A FÁSÍTÁS TÁRSADALMI ÜGY. A FÖLDVÉDELMI ÉS ERDŐVÉDELMI TÖRVÉNYEK HELYES ÉRTELMEZÉSE

A fásítás ne csak kampánymozgalom legyen, hanem következetesen foglalkoz-zunk vele. Tegyük a fásítást társadalmi üggyé. Ez az országos mozgalom kialakuló-félben van. Öregek, fiatalok egyre szélesebb körben beszélnek a fásítás jelentőségé-ről. Mind több termelőszövetkezet vezetősége és tagsága ismeri fel, hogy a fásítás a magasabb terméseredményt elérni akaró gazdálkodás fontos része.

Mezőgazdászok, termelőszövetkezeti tagok nagyon jól ismerik a földvédelmi törvényt. Sokszor azonban helytelenül alkalmazzák. A felszántott területet szántó-nak tartják. A szántó nem csökkenthető — mondják — tehát a $2-3 \text{ q}$ kataszt-rális holdankénti termést adó részeket is szántóként hasznosítják.

Láthatjuk tehát, hogy ha nincs a terület észszerű megjavítására lehetőség, át kell engednünk befásításra. Sok helyen kínlódnak a területen csak azért, hogy műveljék,

Elkopárosodott területeink befásítása társadalmi ügy

de aránytalanul keveset termelnek rajta. Ezen a téren nagy változást jelentene, ha minden érdekelt ismerné az 1961. évi VII. törvényt is, amely az erdőkről és vadgazdálkodásról szól. Mindkét törvény ismeretében világossá válna, hogy a mezőgazdasági földek védelméről szóló törvény és az új erdőtörvény nem áll egymással ellentétben, hanem kölcsönösen kiegészítik egymást.

A jól termő mezőgazdasági területek védelmét kell elsősorban a fásításoknak biztosítani. Azokat a területeket pedig, amelyek gazdaságos ésszerű mezőgazdasági hasznosításra alkalmatlanok, a mezőgazdaság érdekében be kell fásítani. Ezt a célt is szolgálja az erdőkről és vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvény, melynek teljes szövegét mellékletként közlöm. [A VII. törvény végrehajtásáról a 33/1962 (IX. 12.) számú kormányrendelet intézkedik.] A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 7/1962 (III. 13.) számú rendelete a mezőgazdasági földek védelméről szóló 1961. évi VI. törvény végrehajtásáról világosan leszögezi: A mezőgazdasági műveléssel, valamint legeltetéssel gazdaságosan és tartósan már nem hasznosítható, eredményesen csak fásítással védhető területen ki kell jelölni a védőfásítások és erdősítések helyét. A szél elleni védelem érdekében ki kell jelölni továbbá a közséگی kezelésben levő dűlőutak, állami utak, vasutak, csatornák, vízfolyások, valamint egyéb természetes és mesterséges tereptárgyak mentén létesítendő fasorokat és erdősávokat is. Az üzemi talajvédelmi terv (13. §) alapján befásított területek az 1961. évi VII. törvény 11. §-ának (3) bekezdése értelmében véderdőnek minősülnek. A talajvédelmi fásításokon és erdősítéseken legeltetni nem szabad.

Tanácsi és társadalmi szervek, termelőszövetkezetek, állami gazdaságok, vízügyi igazgatóságok, Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium mind többet foglalkoznak

a fásítás jelentőségével. A szükségességéről való beszélgetés kezd mind nagyobb visszhangot keltetni. A gyakorlati kivitelezés üteme azonban még csak gyermekcipőben jár. Mérföldes csizmákat kell felhúzni, hogy a beszéd tárgya valósággá váljon.

Közel 1 milliárd devizaforintot fizetünk ki évente faanyagért. Többet, mint amennyit új lakások építésére fordíthatunk! Beszél e nagy szám. Érdék nélkül mondja ez a nagy összeg: „Egy jelentős részemel tartásod meg, — termeljedek meg a fát magatok. A fa helyett vegyetek más rajtam.” Az erdőtelepítés, mint a fentiekből kitűnik, országos ügy. Gyakorlati kivitelezésének érdekében társadalmunk minden tagjának cselekednie kell.

Az Erdőgazdaságok, a Megyei Tanácsok tartsanak minél több ismeretterjesztő előadást. Rendezzenek kiállításokat az erdőtelepítések jelentőségéről. A televízió, a rádió, a napilapok az eddiginél is foglalkozzanak többet a fásítás kérdésével. Legyen mindnyájunk előtt világos, hogy a ránk háruló erdőtelepítési feladatokat az elkövetkezendő évtizedekben meg kell oldanunk. Az élet olyan sokoldalúan sürgeti a több faanyagot, hogy csak egy út lehetséges a megoldásra, — megtermelni. — Annyit kell foglalkozni a fásítás kérdésével, hogy a végrehajtás nagy erővel induljon meg. Csak a fásítás kisszámú ellensége és a fejlődésben elmaradottak gátolhatják a mindjobban kibontakozó alkotóképesség valóra váltását.

NÉHÁNY VÉLEMÉNY A FELADATOKRÓL, PÉLDÁK A MEGVALÓSÍTÁSRA

Kutatók, tudósok, gazdasági szakemberek, neves közéleti személyiségek világviszonylatban leszögezték, hogy a korszerű iparnak egyre több és több fatömegre van szüksége. A kultúra emelkedésével nő a papírfogyasztás, amelyet csak akkor tudunk a későbbiekben is kielégíteni, ha az eddigieknél többet termelünk.

Az erdei termékek világpiaci keresletének 1970-ig várható alakulásáról az Unasylva írja: a hengeres fa fogyasztásban kb. 50%-os növekedés várható. A fűrészáru szükséglet 570 millió m³-ről 771 millió m³-re emelkedik. A lemezgyártás és papírigény 50%-kal nő.

Jugoszláviában, Olaszországban óriás mértékű nyártelepítések folynak. Előbb elemezték a nyárakban rejlő előnyös gazdasági lehetőségeket, mint más államok, ezért fásítanak ilyen óriási ütemben.

A nyárak termelésére vonatkozólag a KGST-n belül is egyre több tárgyalást folytatnak.

A Szovjetunióban, a faexport mintegy évi 11 millió m³, mégis nagy erdőtelepítéseket hajtanak végre. Írorszában, ahol 2,5%-os az erdőszűltség, erdőterületük növelésére évi 10 000 ha erdőt telepítenek első kivételként. Magyarország évi 3 millió m³ fát importál. 1 milliárd devizaforintot adunk ki azért, amit jórészt meg tudnánk termelni, mert az adottságaink megvannak hozzá. Az Országos Erdészeti Főigazgatóság egyre nagyobb erőfeszítéseket tesz azért, hogy a fásítás országos mozgalommá váljon.

★

Dr. Balassa Gyula, az Országos Erdészeti Főigazgatóság akkori vezetője 1963 márciusában a Miskolcon megrendezett Fásítási Hónap értekezletén mondotta: „Fáiban szegény ország vagyunk ez köztudomású, de örömmel állapíthatjuk meg, hogy fásítókban nem vagyunk szegények.” Azt jelenti ez, hogy elindultunk a kijelölt úton.

Ezen az értekezleten Kiss Béla, az Agrártudományi Egyesület miskolci csoportjának titkára hangsúlyozottan mutatott rá: „Elérkezett az ideje, hogy mi mezőgazdasági szakemberek is komolyan foglalkozzunk a fásítások kérdésével és lehetőségével. Ezirányú cselekvésünk — mondotta többek között — szorosan egybefügg a szántóföldek védelmével, az 1961. évi VI. törvény végrehajtásával. Mi mezőgazdasági szakemberek sokat tehetünk a fásításra alkalmas területek kijelölése, a fásítások gépesítése tekintetében. Üzemtani megfontolások sürgetik ma már, hogy mezőgazdasági nagyüzemeink állami gazdaságok és termelőszövetkezetek egyaránt, bátran haladjanak a fásítás útján.”

Puskás Lajos, a ricsei Új Esztendő Termelőszövetkezet elnöke még hozzátette: „nem szereti a földet, nem szereti a mezőgazdaságot, aki nem ültet fát.”

Lombos Ferenc, a Győr-Sopron megyei Pártbizottság első titkára a Hanság fásításával kapcsolatban hangsúlyozta, hogy azokat a részeket, amelyet a Lajta-Hansági Állami Gazdaság parlag területeiből belátható időn belül mezőgazdaságilag ésszerűen hasznosítani nem tud, át kell engedni a Kisalföldi Állami Erdőgazdaságnak nyártelepítés céljára. Így több, mint 800 kh terület került át erdőtelepítésre, amelyen még 1964-ben hozzáfogtak az erdőtelepítési munkák megkezdéséhez.

Tóth László, a Lajta-Hansági Állami Gazdaság Kossuth-díjas igazgatója célul tűzte ki, hogy a gazdaság területén a mezőgazdasági művelésre gazdaságosan nem hasznosítható területeket a törvényes előírások alapján befásíttatja. 1963 tavaszán 235 katasztrális hold betelepítésére került sor. A telepítések zöme a Hanságban nyárfával történik. Ezenkívül jelentős mértékű mezővédő erdősávokat is kell telepíteni.

Burgert Róbert, a Bábolnai Á. G. igazgatója a Magyar Mezőgazdaság 1963

év 22. számában „Nyárfatermelés a szántóra alkalmatlan területeken” c. cikkében írja „A megnövekedett iparifa-szükségletet hagyományos termelési módszerekkel nem lehet kielégíteni. Ezért nem marad más hátra, mint a termelésnél nagyobb mennyiségű kivágás, vagy a növekvő szükséglet fedezése importból. Huzamosabb időn át egyik út sem járható. Csak az igényekkel párhuzamosan növekvő termelés segíthet. Kevés területről mondhatjuk el, hogy — korszerű telepítés, ápolás és trágyázás mellett — a jelenlegi hozamot gyorsan növekvő fafajtákkal, különösen a nyárfatermeléssel nem tudnánk ugrásszerűen megnövelni. Ezért sok helyütt felvetődik az a gondolat, hogy — mivel a legjobb termőterületeken az intenzív nyárfatermelés a leggazdaságosabb — vegyük a nyárfát szántóföldi termelésbe. Ilyen módon szinte a hozamtöbbletből beszerezhető lenne a kieső egyéb szántóföldi termék, esetleg import útján is.

Ez az igény azonban nyilván tovább csökkentené a szántó területeket, ami önmagában helytelen. Ha csak a szántóföldi termelésre alkalmatlan területekre szorítkozunk és azokat korszerűen telepítjük, a telepítéseket ápoljuk és erőnkhez mérten trágyázzuk, akkor ezeken nemcsak óriási hozamnövekedést érünk el, hanem javul a talajerőgazdálkodásunk is. Ennek folytán ezek a területek bizonyos idő múlva elérik, sőt maguk mögött hagyják a gyenge, de még szántónak használt területek erőállapotát.

Csaknem minden gazdaságban több-kevesebb lehetősége van annak, hogy úgynevezett forgón kívüli nyárfatelepet létesítsenek azokon a néhány kh-at kitevő területeken, amelyek most sem teremnek gyakorlatilag semmit, vagy csak gyomot. Ki tudja mennyi fát teremnének a faluszéleken sok helyütt elhanyagolt területek amit sokszor csak azért nem vesszük figyelembe, mert kicsinek tűnik. Egy hold föld igazán nem sok, ha a falu szélén a szövetkezeti vagy állami gazdaság majorjai, útjai mellett terül el. Ha azonban nyárfa nő benne, akkor megfelelő ápolás mellett 16 éves korig 345 m^3 fa kerülhet le róla, melynek az ára kb. 420 Ft/m^3 . Ez azt jelenti, hogy egy hold föld előhasználatból 16 éves korig $144\,900 \text{ Ft}$ -ot hoz, a további 14 év alatt, tehát az ültetés 30 éves koráig további 450 m^3 , immár vastagabb és így értékesebb fát termelhetünk ki, amelynek az értéke kb. 812 Ft/m^3 , vagyis az előbbi $144\,900 \text{ Ft}$ -on felül még $365\,400 \text{ Ft}$.

Nagy termést csak akkor hoz a nyárfa, ha úgy telepítjük, akár a szőlőt. Mélyforgatás után egy pár hónapot ülepedni hagyjuk a földet, azután mélyen — ha lehet a talajvízig — lyukat fúrunk, és a lyuk aljába egy-egy lapát trágyát rakunk. Ezután gondosan befedjük a facsemetét, s a későbbiek folyamán állandóan gondozzuk, tisztán tartjuk. Gazdaságunk egyik (ölbői) majorjában egy 1943 tavaszán ültetett

nyárfa-csoport áll, amelyet főként abban az időben csak azért ültettek, hogy ezzel takarják az úton menők előtt a lakások előtt sokszor előforduló rendetlenséget. Ültetői elmondják, hogy nem nagy gonddal, későn tavasszal telepítették. A ki-
zöldült nyárfacsemetéket 40 cm mély gödörbe rakták, és további kezelésről nem
gondoskodtak.

A facsoport keleti része magasabb és jobb növekedésű; átlagos magassága 29,14 m; a nyugati részén 23,42 m. Feltűnően sűrűn ültetett csoport, amelyből a két évvel ezelőtti szélvihar néhány darabot kitördelt. A facsoport 44 fából áll, a szélső fák átmérője 40-45 cm-es, a középső, beszorult állásúaké 20-28 cm körüli. A facsoport összes fatömege 45,34 m³ területe 234 m².

Tehát 65,5 négyszögöl területen jelenleg, 20 éves korban 18 200 Ft értékű fa áll. Ez 1 kh-ra vetítve, 444 576 forintot jelentene. Tekintettel arra, hogy a facsoport minden szakszerű kezelés és ápolás nélkül nőtt fel, megfelelő gyérítés és felnyesések esetén az elmúlt 20 év alatt nagyobb mennyiségű és főként magasabb értékű fát szolgáltatott volna. Vagyis a fűrész- és papírfa aránya lényegesen eltolódott volna az alacsonyabb értékű tűzifa rovására. Természetesen a zárt rendszerű termelésben nem várható olyan óriási fatömeg, mint az ilyen két-háromsoros szegély-
sorban, ahol a fák sokkal több levegőhöz, fényhez stb. jutnak.

Sokszor elgondolkoztat, hogy milyen óriási tömegű fa állna gazdaságunk rendelkezésére, ha akkor nemcsak ezt a területet, hanem a gazdaságban oly sok kihasználatlanul maradt kis darab földet betelepítették volna.

A jelzett facsoportnál a meglevő faanyag mennyisége és értéke (leszámítva a termelési apadékot és kéregvesztéséget)

40% fűrészrönk	16,32 m ³ (tömrő)	ára: 900,— Ft	14 688 Ft
5% papírfa	2,04 m ³	ára: 350,— Ft	714 Ft
30% farost lem. anyag	12,24 m ³	ára: 162,— Ft	1 983 Ft
20% tűzifa	8,16 m ³	ára: 66,15 Ft	540 Ft
5% rőzse	2,02 m ³	ára: 20,60 Ft	42 Ft
— tuskó és gyökér	11,— m ³	ára: 20,60 Ft	227 Ft

Most telepítünk, de még csak a nagytáblás területeket, melyek legelőként voltak nyilvántartva. Szinte csak árvalányhaj termett rajtuk, és a csikók mozgását, „edzését” tették lehetővé. Ezekre a legelőkre már nincs szükség. Belőlük a szántónak alkalmas területet feltörtük, és növeltük szántóterületünket. Az erre alkalmatlan területekből 1962. évben 719 kh-at nemes nyárral telepítettünk be. Elültettünk összesen 608 000 csemetét és suhángot, továbbá 130 000 simadugványt. Ezeket az előző évi mély, 70-80 cm-es forgatás után, nagyobbbrészt géppel fűrt gödörbe,

70 cm mélyen ültettük el, gödrönként 7 kg szerves trágya-adagolással. A fákat $2,50 \times 2,50$ m-es négyzetes hálózatban telepítettük, és így az állományunkban 921 db/kh nyárfát ültettünk. Megeregedése 88 százalékos volt.

Az eddigi növekedési adatokból és a gazdaságunkban levő, különböző korú nyárfacsoportok növekedéséből következtetve az állományaink 16 év alatt elérik a 48 cm átlagos mellmagassági átmérőjű törzsvastagságot és a 25 m-es átlagos famagasságot, 30 éves korukban pedig, amikor véghasználatra kerülnek, az 50 cm átmérőt és 32 m magasságot. A szükséges méretek elérése végett az egyes fák növekedési területét megfelelően növelni kell. Így szükségessé válik az állomány folyamatos gyérítése, amit három ütemben tervezünk. (Az erre vonatkozó adatokat a táblázatok szintén tartalmazzák.)

Ha csak azt vesszük, hogy a kitermelt fa lehet lemezrönk is, és tűzifaértékű is, a kettő közt a táblázatban szereplő egységárak szerint 1020 Ft/m^3 minőségi különbség van. Egyszóval a mennyiségi termelésen túl érdemes minden kh-ra néhány ezer forintot annak érdekében ráfordítani, hogy a kitermeléskor az arányok a kisebb értékű, elsősorban tűzifa rovására és a lemezanyag, illetve fűrészrönk javára eltolódjanak. Az ilyen munkának jelentős része kézi munka, tehát foglalkoztatottságot is jelent, újabb beruházás nélkül. Erre a jelenlegi elszámolási rendszerünk nem serkent. A gyorsan növekvő fafajták és a technika általános fejlődése túlhaladta a hagyományos erdőművelési rendszert, és szinte iparszerű fatermeléssé alakult; eközben az elszámolás a régi maradt. A nyárfatermelés esetében csupán az a furcsa, hogy egyfelől örülünk az új és gazdaságosabb fatermelésnek, másfelől a legilletékesebbek is eltűrik, hogy a hagyományos elszámolási rendszernek erre a területre való sematikus alkalmazása gátolja a gyors kibontakozást.

A nyárfatermelés nemcsak az elhanyagolt, gyengén termő területek hozamát képes ugrásszerűen megnövelni és ezek talajerő-állapotát fokozni, hanem kedvezően hat a gazdaság munkaerő-mérlegére is, és a gépkihasználat is javítja.

A nyárfatermelés jelentős része tehát gépesíthető, szinte folyamatos foglalkoztatottságot is adhat — különösen, ha a felhasználó ipar igényeinek megfelelően termeljük ki a fát. Ilyen módon az egész termelés olyan iparszerűvé válhat, mely eltér minden eddigi hagyományos termeléstől, amelyben a felhasználó igénye szinte nem érvényesült. Pedig még a mezőgazdaságban is mindinkább meg kell tanulnunk, hogy az a leggazdaságosabb termelés, amely a termékeket felhasználók igényeit is kielégíti.

Emellett nagyobb gonddal kellene az évről évre növekvő kihasználatlan területek

hasznosításáról gondoskodni. Olyan légkört kell teremteni, hogy megbecsülést nyerjen a kis darab föld is.”

A továbbiakban érdekes táblázatokban ismerteti e nyárasok ráfordításait és hasznát (1., 2., 3. táblázat).

1. táblázat

1 kh-on termelt fatömeg 30 éves vágásforduló esetén (Sopp László adatainak felhasználásával)*

Elő és véghasználat		A kitermelésre kerülő fak száma	Mellmagassági átmérő	Famagasság	Egy fa fatömege	Összes nettó fatömeg (brut. - 15 % apadék)
üteme	éve	db/kh	cm	m	m³	m³/kh
I. ütem	1967	460	10	12	0,048	18,8
II. ütem	1972	230	24	20	0,402	78,6
III. ütem	1978	115	48	26	2,008	196,3
Előhasználat összesen						293,7
Véghasználat 1992		115	50	32	3,885	383,1
Elő- és véghasználat összesen		920				676,8
Vastagságnövekedés évi átlaga			1,7			
Magasságnövekedés évi átlaga					1,07	

Megjegyzés: Az átlagos hozadék évi 22,56 m³/kh

* A telepítés éve: 1962

★

A Görögali Állami Gazdaság felismerve a fásítás jelentőségét, 500 kh-on kezdett erdőt telepíteni.

Pogacsics Károly, a Zalamegyei Tanács VB. elnökhelyettese az 1963. évi erdészeti vándorgyűlésen Nagykanizsán mondotta: „Itt az ideje, hogy a fásításokat tömegmozgalommá szélesítsük.”

A Győr-Sopron megyei Tanács VB. által Győrben 1964. május 8-án rendezett fásítási ankét hozzászólói is az erdősávtelepítés fontosságáról beszéltek.

Lássuk még néhány gyakorlati szakember véleményét:

Karácsony Béla, a fertődi tsz agrónómusa elmondta, hogy korábban egyes tábláikon a szél a mákot, a répát elvitte. Erdősávokat telepítettek, ez a károsítás már 2–3 év után megszűnt.

2. táblázat

30 év alatt 1 kh-on termelt faanyag értéke (Madas András adatainak felhasználásával)

	Összes nettó fatömeg		Egységár Ft/m ³	Érték Ft/kh
	m ³ /kh	%		
Lemezipari rönk I. o.	155	23,0	1073**	186 000
Lemezipari rönk II. o.	136	20,0		136 000
Gyufaipari rönk	81	12,0		76 950
Fűrésrönk I. o.	95	14,0	691**	71 250
Fűrésrönk II. o.	61	9,0		36 600
Papírfa	74	11,0		29 600
Vastag tűzifa	53	8,0	172**	9 540
Vékony tűzifa	20	3,0		3 000
Összesen	675	100,0	átlagár 812,—	548 940

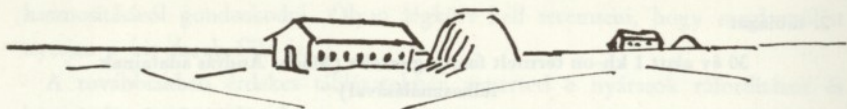
** Súlyozott átlagértékek

Az 1 évre számított adatok 1 kh-ra vonatkoztatva: 30 éves korban
Termelési érték: 18 298 Ft
Átlagos hozadék: 22,5 m³ (nettó)
1 m³ átlagos értéke: 812,— Ft
Iparifa-kihozatal a nettó fatömegből: 89%.

3. táblázat

1 kh telepítési és első éves ápolási költségei homokos talajon (a költségek gazdaságunk múlt évi telepítésének tényszámai)

	%	Ft/kh
<i>Telepítés</i>		
Anyag	25,5	2001,—
Munkabér+közteher	17,1	1342,—
Gépi talajmunka	49,8	3906,—
Rezsi	4,6	361,—
Haszon	3,0	235,—
Összesen	100,0	7845,—
<i>Ápolás</i>		
Munkabér+közteher	39,7	218,—
Gépi ápolás	46,2	254,—
Rezsi	11,1	61,—
Haszon	3,0	17,—
Összesen	100,0	550,—

Sivár, fátlan tanya

Tóth István, az agyagosszergényi tsz-képviselője arról beszélt, hogy 1961-ben kezdtek védő erdősávot telepíteni, amelynek hatására a porverés 1963-ban már erősen csökkent. Közölte még, hogy az elmúlt 2 év alatt 2 millió Ft értékű árokrendszer töltődött fel a szélfúvás következtében. Emiatt a víz elöntötte az egyes részeket s ennek következtében 250 kh-at nem tudtak megmunkálni. A víz eltávolítására vízszivattyúkat kellett beállítani. 316 kh-on őszi búzát, 30 kh-on mákot és jelentős területen a tavaszi árpát 200–300 méterrel odébb vitte a talajjal együtt a szél. Az erózió katasztrofális. A védősáv nélkülözhetetlen.

Karsai Lajos farádi tsz-elnök tájékoztatta az Ankétot, hogy a tsz 5000 kh-nyi területéből 1960-ban kezdtek 55 hektár erdősávot telepíteni. 1962-ben 45 kh búzát vitt el a porverés és 100 kh répát és kendert semmisített meg a szél. Az erdősávok hatása máris igen kedvezően mutatkozik. A cukorrépa a sáv védelmében 2 nappal előbb kikelt mint másutt. A vöröshereτάbla 2 héttel előbb kezdett zöldelni ott, ahol erdősáv húzódott mellette. Elmondta továbbá, hogy a környékbeli gazdaságok, ha a bokros haszontalan területeiket befásítanák, ellátnának nyersanyaggal egy cellulózegyárat. A hatóság részéről az erdőtelepítés ügyében nincs határozott állásfoglalás, nagy a huza-vona a fásítási engedélyek kiadása körül.

A Szanyi Dózsa Tsz kiküldötte szerint is a rossz termőterületeket feltétlen be kellene erdősíteni. Az olyan szántók, melyek 4–5 évenként teremnek valami

Fák védelmében épített gazdasági épület

keveset, a termésátlagot nem befolyásolják, viszont ezeken a területeken sok fa nőhetne.

Népgazdaságunk minden segítséget megad a termelőszövetkezetek, állami gazdaságok és egyéb állami szektorok fásításához is.

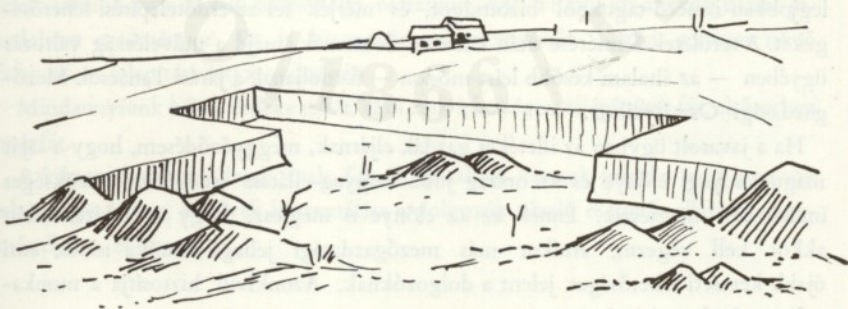
Mosonszentmiklós, Lébény, Magyarkimle, Halászi, Sérfenyősziget termelőszövetkezetei és még igen sok közös gazdaság az országban, hozzáfogott mezővédő erdősávok létesítéséhez, a mezőgazdasági hasznosításra gazdaságosan nem alkalmas területek beerdősítéséhez.

A fentebb elmondott nyilatkozatok és elért eredmények szolgáljanak követendő példaként az érdekelt gazdaságoknak. Ahol még nem kezdtek hozzá a fásításhoz, látogassanak el azokba a termelőszövetkezetekbe, vagy állami gazdaságokba, melyek már igen szép eredménnyel példát mutathatnak.

A mezőgazdasági üzemek rendezvényeiken, tapasztalatcseréken foglalkozzanak többet az ország fásításának kérdésével. Az erdőtelepítésben élenjárók adják át tapasztalatukat a szomszéd termelőszövetkezetnek. Ne csak az őszi vetés mielőbbi befejezése, a fejesi átlag emelése, a cukorrépa kiszedése, a kukorica letörése és beszállítása és egyéb mezőgazdasági munka végzésében álljanak egymással versenyben, hanem versenyezzenek a fásítás kivitelezésében is. Követendő példának tartom az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetőjének az országfásításban legjobb eredményt elért KISZ-szervezet részére kitűzött 30 000 Ft-os jutalmazást. Ezt a jutalmat 1962-ben a KISZ Szabolcs megyei Bizottsága kapta.

Az érdekelt főhatóságok, megyei és járási tanácsok, állami gazdaságok, a párt és tömegszervezetek nagyon helyesen járnának el a felvilágosító munka mellett, ha a legjobb fásítási eredmények elérésére kitűzött jutalmakkal anyagilag is ösztönöznének.

A magyar mezőgazdaságra még igen sok probléma megoldása vár. Ezt a mező-

Elhagyott homokbánya csúfítja a tájat

A befásított homokbánya hasznot hajt

gazdaság szakemberei látják a legjobban. Azt kell világosan tudni, hogy a mezőgazdaság a ráháruló nagy feladatot csak akkor tudja majd sikeresen megoldani, ha a mezőgazdasági szakemberek az erdőtelepítést is a legújabb termelési mód egyik döntő láncszemének tartják. Ennek eredményeként a táblákat erdő és mezővédő erdősáv védi a kiszáradástól, szélről, árvízről. Szerencsére a mezőgazdasági termelőszövetkezet tagságának nem kell észért a szomszédba menni. Csupán józan paraszti gondolkodás kell ahhoz, hogy világossá váljon, hogy a fásítás azonnali megkezdése és nagyütemű folytatása nem tűr halasztást. A Tüzeznél, amikor a téli tüzelőt vásárolják, közgyűlés előtt, sörözés közben beszélgessenek ezekről a problémákról. A döntést jól fontolják meg. Állítom, hogy a legközelebbi közgyűlésen vagy vezetőségi ülésen eldől ez a létfontosságú kérdés. Alakítsanak a község határát legjobban ismerő tagokból bizottságot, és mérjék fel az erdőtelepítési lehetőségeket. A területek felmérése után közösen döntsenek, majd a művelési ág változás ügyében — az általam később leírt módon — forduljanak a Járási Tanácsok Mezőgazdasági Osztályaihoz.

Ha a javasolt ügyben az illetékes gazdák eljárnak, meggyőződésem, hogy a saját maguk anyagi előnye és az ország jobb faanyag-ellátása érdekében a szükséges intézkedést megteszik. Ennek az az előnye is meglesz, hogy a fakitermelést akkor kell végezni, amikor más mezőgazdasági jellegű munka nincs, ami újabb kereseti lehetőséget jelent a dolgozóknak. Azonkívül biztosítja a munkavállaló tűzifa-szükségletét is.

Közös összefogás faanyagtermelésünk jelentős részét meg fogja oldani.

Azért, hogy a saját maguk által végzett erdőtelepítéssel győződjenek meg a szakszerűen elvégzett fásítás eredményéről, az első évben csak 1–2 kh erdőt ültessenek. Ennek lelkiismeretes elvégzése olyan ösztönző erővé válik, amelynek alapján a nagyobb arányú munkákba is szívesen, bátran belefognak.

Ha a fentebb elmondottak szerint egységes és széleskörű mozgalmat indítunk a fásítás érdekében, a siker nem fog elmaradni.

MENNYI JÖVEDELMET NYÚJT AZ ERDŐ ?

4. táblázat

25 éves vágásfordulóval kezelt szabályos állapotú teljes sűrűségű akác szálerdő
kat. holdankénti évi tiszta jövedelme

	Termelési érték	Termelési költség	Tiszta jöv.
	katasztrális holdanként		
	forint		
I. Termőhelyi osztályon	2123	1044	1079
II. " "	1588	847	741
III. " "	1174	688	486
IV. " "	818	561	257
V. " "	529	426	103
VI. " "	294	314	—20

Fenti adatokból kitűnik, hogy I. termőhelyi osztály esetén kh-anként 1079 Ft tiszta jövedelmet kapunk.

Összehasonlítva az akáccal, (5. táblázat) látható, hogy a nemesnyár a neki megfelelő termőhelyen az első termőhelyi osztályon 3901 Ft évi kh-ankénti tiszta jövedelmet eredményez. Ez is bizonyítja a nemesnyáarak, — mint gyorsan növvő fafajnak — telepítési létjogosultságát.

Mindannyiunk közös érdeke tehát, ahol csak lehetséges, telepítsünk fát, elsősorban nyárfát.

A kihasználatlan területek, utak, folyók, patakok, vasutak mentén még igen sok lehetőségünk van, amelyek kihasználása a dolgozók tüzelő és szerfa ellátását nagymértékben előmozdítja.

30 éves vágásfordulóval kezelt, szabályos állapotú, teljes sűrűségű
nemesnyár szálerdő kat. holdankénti évi tiszta jövedelme

		Termelési érték	Termelési költség	Tiszta jöv.
		katasztrális holdanként		
		forint		
I.	Termőhelyi osztály	6082	2181	3901
II.	„ „	4981	1825	3156
III.	„ „	4054	1540	2514
IV.	„ „	3339	1296	2043
V.	„ „	2691	1097	1594
VI.	„ „	2050	931	1119
VII.	„ „	1651	805	846
VIII.	„ „	1300	691	609
IX.	„ „	1023	598	425
X.	„ „	829	524	305
XI.	„ „	641	450	191
XII.	„ „	498	398	100
XIII.	„ „	400	354	46
XIV.	„ „	321	322	— 1
XV.	„ „	257	290	—33

Dermendzsín József adatai alapján

AZ ERDŐ ÉS MEZŐVÉDŐ ERDŐSÁVOK TELEPÍTÉSÉNEK CÉLJA

Az előzőekben forintban kifejezve igyekeztem a fásítás hasznára rámutatni. Ez azonban az erdőtelepítésnek nem teljes értékmérője. Ezenkívül más, forintban ki sem fejezhető haszna is van az erdőnek. Az alábbiakban ezekre a védelmi és eszmei értékekre szeretnék rámutatni.

Mezőgazdasági területek védelme a szélről, a párolgás csökkentése, relatív páratartalom emelése, hőmérsékleti szélsőségek mérséklése

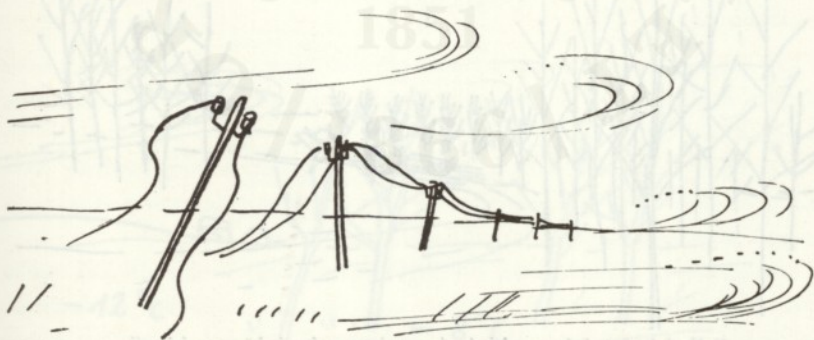
Határt járó ember már meggyőződhetett arról, ha erős szélfúvásban erdő — vagy erdősáv mellett — úgynevezett szélárnyékba megy — a szél sokkal kisebb erővel fúj. A légmozgás erejének háromnegyed részét is felfoghatja az erdő. Nyílt területen a pápai vasútvonal mentén és másutt is láttam, villany- és telefonoszlopokat döntött ki és szakított el a szél. Ugyanakkor az erdő védelmében mind az oszlopok, mind

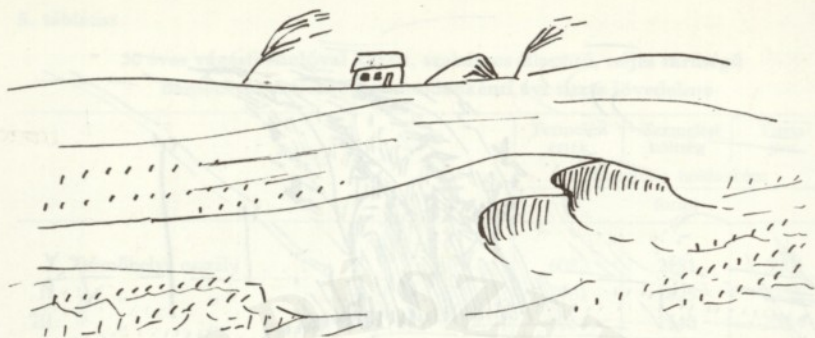
A fásítás megakadályozza a szél talajelhordó hatását, megvédi a villanyvezetékét

a vezetékek épségben maradtak. Avagy természetjáró ember közül ki nem tapasztalta volna erős hóvihar után, hogy az erdősávtól 700–800 m-re mindössze 5 cm-nyi hóréteg fedte a földet, ahol nem lehetett szánnal közlekedni. Ugyanakkor a mezővédő erdősáv mellett és a sávban 1 métert is kitehett a hótakaró vastagsága. Az erdősáv tehát megfogja a szelet, a havat, amely rendkívül értékes takarója a vetéseknek, olvadáskor és főleg később pedig eltetője a mezőgazdasági kultúráknak. A leesett hó annál egyenletesebben oszlik el a területen, minél nagyobb szélvédelmet biztosítunk az erdő és erdősáv helyes telepítésével.

Szélcsend esetén a hótakaró egyenletesen borítja be a tájat. Szabad területen a hó gyors olvadásakor vagy nagy esőzések idején a mélyedések, patakok hamar megtelnek vízzel. Nagy erdőségekben a hó lassabban olvad el. Esőzések alkalmával a fák koronája és törzse a csapadék igen jelentős részét felfogja. A lombtakaró

Erdő hiányában az erős szél megrongálja a telefonhálózatot

Fátlan területen gyakori a hótórlasz, másutt meg a vetést sem fedi a hó

erősen gátolja a hólé és esővíz gyors elfolyását. A katasztrófális árvizek okozója, hogy a folyók mentén az emberi kapzsóság az erdőket nagymértékben kipusztította.

Sokan vannak, akik maguk is láttak vagy legalábbis hallottak arról, hogy egyes helyeken a szél a talajt a vetőmaggal együtt elvitte.

1930 előtt a Hanság magasabb részein pl. nem tudtak mezőgazdasági termelést folytatni, mert a megszántott rész tekintélyes részét elhordta a szél. Az 1930-as évek elején védő erdősávokat telepítettek, melyek ma is megvannak. Ezen sávok védelmében magas termésátlagot biztosító mezőgazdasági termelés folyik. A légáramlás erősségének nagyarányú csökkenésével kisebb lesz a párolgás is. Gondoljunk

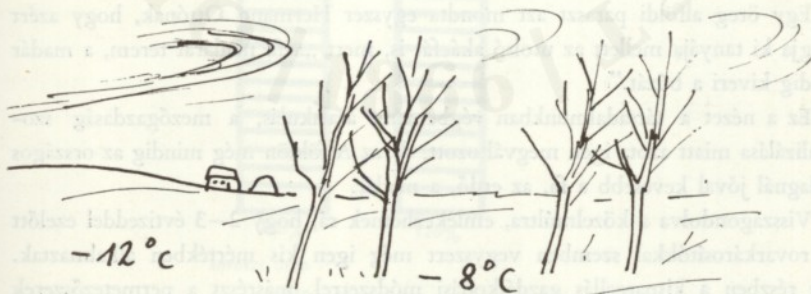

Erdővel borított helyen a hótakaró egyenletes, a lovak könnyen húzzák a fával megrakott szánt

Nyáron a fák védelmében kisebb a hőség

csak az úgynevezett bőjti szelekre, melyek néhány nap alatt kiszáráthatják a talajt, s minél erősebb a szél ereje, annál nagyobb a szárító hatása, mert mindig újabb és újabb páraszegény levegőt hoz a területre. Erdő közelében tapasztalhatjuk reggel, hogy sokkal nagyobb a harmat, mint távolabbi területeken. Erős meleg nappal után felüdülés a növényeknek is egy kis harmat. Sok igazság van a szegény ember azon régi mondásában — a szél, a tél. Az erdő csökkenti a hőmérsékleti szélsőségeket. Nyáron 4–5 C°-kal kevesebb, télen 4–5 C°-kal több a hőmérséklet az erdőben, mint nyílt területen. Amikor teljesen szabad állásban levő fát az erős szél és hideg miatt már nem tudnak kivágni, ugyanakkor az erdő közepén hangosan csattog a fejsze és halkán sír az erdei fűrés. A favágók nyugodtan dolgozhatnak. A dolog nem ördögösség, hanem az erdő szélfogó hatásáról van szó. Ennek érdekében is ahol csak lehetőség van rá, telepítsünk erdőt és mezővédő erdősávot.

Télen a nyílt területen hidegebb van

Terméseredmények fokozása

Igen sok mérési eredmény bizonyítja, mind külföldi, mind hazai viszonylatban a mezővédő erdősávok és erdők termésfokozó hatását. Szeretném közölni azokat az eredményeket, melyeket az ország különböző helyein a soproni Erdőmérnöki és Faipari Egyetem Erdőtelepítési és Fásítási Tanszék irányításával vettek fel.

1961. és 1962. években 18 termésvizsgálatot végeztek. Ezek eredménye is azt bizonyítja, hogy a mezővédő erdősávoknak Magyarországon is igen jelentős termésmenvelő hatása van.

Dr. Gadl János, a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem tudományos ülésszakán (1963. április 25-től 27-ig) ismertette, hogy a védőhatás szélességét a sáv magassága és szerkezete határozza meg. Minél szélsőségesebb viszonyok között létesültek az erdősávok, minél aszályosabb az időjárás, annál fokozottabban jelentkezik a kedvező védőhatás.

A termésvizsgálatok alapján az erdősávok védelmében az őszi búza 9,8–26,8%-os, az őszi árpa 1,7%-os, a tavaszi árpa 6,1–33,5%-os, a lucerna 20,3–22%-os, a kukorica 2,9–28,7%-os, a répa 6,2%-os, a legelőfű pedig 15,3%-os termésmenveletet mutatott. Ezek a mérések is sürgetik az erdősávok telepítését.

Faanyag-ellátás javítása

A mezőgazdasági terméseredmények fokozása mellett az erdősült terület 2–3%-os emelésével évi fatermelésünket ezen az úton mintegy 3 millió m³-rel tudnánk emelni. Mind a tüzelőellátás, mind az iparifa bázis megteremtésében ez döntő mértékben járulna hozzá az ország faanyag-szükségletének fedezéséhez.

Madárvédelem

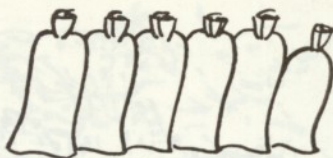
Egy öreg alföldi paraszt azt mondta egyszer Hermann Ottónak, hogy azért vágja ki tanyája mellett az utolsó akácfát is, mert „a fa madarat terem, a madár pedig kiveri a búzát.”

Ez a nézet a társadalmunkban végbement átalakulás, a mezőgazdaság szocializálása miatt azóta igen megváltozott, de az Alföldön még mindig az országos átlagnál jóval kevesebb a fa, az erdő, a madár.

Visszagondolva a közelmúltra, emlékezhettek rá, hogy 2–3 évtizeddel ezelőtt a rovarkárosítókkal szemben vegyszert még igen kis mértékben alkalmaztak. Ez részben a kisparcellás gazdálkodási módszerrel, másrészt a permetezőszerek hiányával magyarázható.

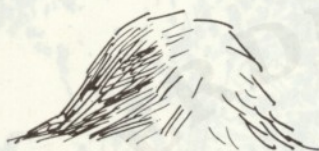

nyílt területen

védett helyen

termelt őszi búza

luçerna

kukorica

legelő

100%

120%

tavaszi árpa

A mezővédő erdősáv fokozza a termés mennyiségét

A fásítás védi a hasznos madarakat

A rovarok természetes ellensége főként a hasznos madarak voltak. Számuk a civilizáció előrehaladásával egyre fogy. Ezzel együtt viszont emelkedik a rovarkárosítás. Szükségesnek tartom, hogy természetes, vagy mesterséges búvó-, és költőhely létesítésével gondoskodjunk a hasznos madarakról.

A nagyüzemi gazdálkodási módszer a mezőgazdaság igen hasznos segítőinek, a fogolynak és fácánnak nem kedvez. A hatalmas táblákon dolgozó gépek rövid idő alatt megsemmisítik a fészkeket, a kikelt csibéket összetiporják, a fészken ülők közül is soknak levágják a fejét. Kicsi a védett helyre való menekülés lehetősége, mert a védelmet nyújtó másfajta növény messze van. Ezért is javaslom a szélesebb mezővédő erdősávok telepítését.

A széles sávban a fogoly, a fácán- és egyéb hasznos madarak megtalálják létfeltételeiket. Údvös elszaporításukkal csökken a rovarkárosítás veszélye, s a vadászati szórakozás mellett több fácán- és fogolyhús jut a dolgozók asztalára és valutáért a jelenleginél többet értékesíthetünk.

Láthatjuk tehát, hogy az erdősáv telepítéseknek ez a közvetett haszna is a mezőgazdasági többtermelés célját szolgálja.

A jó mezővédő erdősáv védelmében nőtt fácán, fogoly vadászata szórakozás, amellyel az étrendet is változatosabbá teszi

Fásítsuk lakótelepeink környékét

Esztétikai hatás, természetvédelem

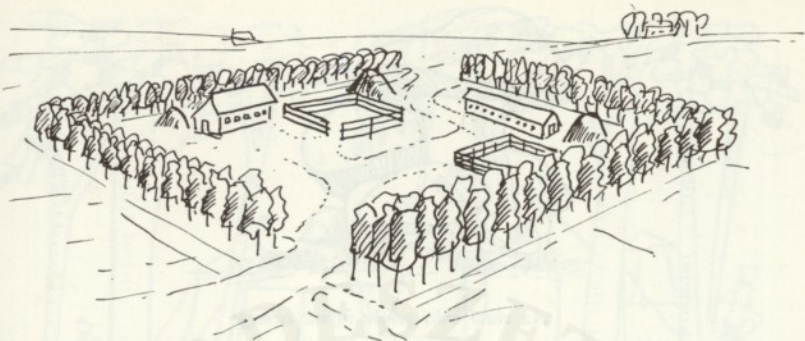
A múlt században Salisch ezt írta: „ha egyszer már a faanyagra nem is lesz az embernek szüksége, a zöldelő erdő akkor is nélkülözhetetlen lesz, hogy bensőnket hevítse.” Maradandó megállapítás. Az erdő faanyag-termelő tevékenysége mellett egyre nagyobb a szépcsészeti és egészségügyi hatása is. Az ezernyi alakban és színben pompázó fák, levelek szórakoztatják a szemlélt, új gondolatokat ébresztenek, új szabad eszmék születésére ösztönöznek. Erdei kirándulás alkalmával ki ne érezné a szabadság szelét. Nagy írók, költők alkottak halhatatlan műveket az erdő hatására.

A természet szépségeit ábrázoló festményeken is legtöbb esetben szerepel a fa.

Sosztakovics „Dal az erdőről” című zeneműve is az erdő szépségét hirdeti.

Építkezéseink alkalmával el sem képzelhető, hogy fát ne ültessenek. Az új városrész tervezéseknél az erdő, a park, a fa ugyanolyan fontos szerepet játszik, mint az épület. E nélkül ma már városrészek el sem képzelhetők. Célja az emberek megnyugtatása, egészségük védelme. Gondoljunk csak arra, mibe kerül pl. Budapest zöldövezetének létrehozása? Ennek feladata, hogy a munkában elfáradt embert felüdítse, újabb tettekre ösztönözze. Milyen lehangoló volt Alföldünk fátlán kietlensége! Egyik falutól a másikig sokszor még egyetlen fa sem állta útját a szélnek, porfelhőnek. Ma a mindjobban növekvő erdősávok vannak hivatva a táj arculatát is megváltoztatni. Egy-egy ilyen erdősávban vagy erdőben levő forrás oázis embernek, vadnak, madárnak egyaránt. Fákkal körülvett majorban otthonosabb a munhahely, mint egy sivár, fátlán tanyán.

Igen sok termelőszövetkezet végezte már el a majorfásítást, de még igen sok

Fákkal körülvett majorban otthonosabb a munkahely

ezen a téren a teendő. Fásítsuk lakásunk, gazdasági épületeink környékét, hogy ezáltal szebbé, egészségesebbé tegyük életünket. A természeti ritkaságok, sziklák, barlangok, vízmosások vízesések, hegycsúcsok, várak maradványai legtöbbször összefüggnek az erdővel, ezért erről is megemlékezem. A természeti ritkaságokat az Országos Természetvédelmi Tanács vette nyilvántartásba, amely elsősorban gondoskodik azok védelméről.

Érdekes szikláink pl. Badacsony világszépségű bazaltszikái, az aggteleki ceppkőbarlang labirintusa, a Szalajka völgye, vízesések, források, várromok, a bátorigeti rezervátum, a Veszprém megyei szentgáli tiszafaidő, egyes fák, öreg facsoportok, a Szeged melletti Fehértó, a Kisbalaton madárvilága stb., stb., mind védelmet érdemelnek.

Természeti szépségeinket már eddig is igen sok hazai és külföldi turista kereste fel.

Egészségvédelem

„Minden földi hatalom, szépség és kincs elveszti értékét, ha egészség nincs.”

Egészségünk védelmét szolgálja az erdő. Üdülők, kórházak, szanatóriumok épülnek az erdőbe. A fákkal borított terület friss, tiszta, üde levegője a fák lombjának levegőtisztító tevékenysége, az erdők sajátos csendje orvosság, melyet a munkában elfáradt ember és a fejlődő gyermek nem nélkülözhet.

Az erdők gyógyító hatására már sok írásműben rámutattak. A por-, korom-, szennyeződésmeszes levegő egymagában is gyógyszer, jó étvágygerjesztő.

Mind a sportszerűen űzött túristáskodás, mind az egyszerű kirándulás az erdőbe

Az ehető erdei gomba nyenc csemege

kikapcsolódást jelent a mindennapi tevékenységből, ami által a szervezet felfrissül. A kiránduló ember szervezete ellenállóbb, izmai rugalmasabbak lesznek mint azoké, akik csak a kávéházban vagy moziban szórakoznak.

A turistáskodó ember elraktározza magában a fák, a természet szépségeit, az erdők nyugalalmát, bátorító komor erejét, mely munkája közben újabb erőt ad szellemének, izmának.

Ebéd és déli pihenő a fák hűvösén

Sátortábor az erdei tisztáson

Üdüljünk minél többet erdőborította szép hegyeinkben, szabadnapjainkat használjuk ki kirándulásra, hogy munkánkat felüdülve lendületesebben, eredményesebben végezhessük.

AZ ERDŐTELEPÍTÉS ÉS FÁSÍTÁS KIVITELEZÉSÉNEK ÚTJA

FÁSÍTÁSI MUNKÁT IRÁNYÍTÓ SZEMÉLY KIJELÖLÉSE,
ERDÉSZETI BRIGÁDOK SZERVEZÉSE

Az állami gazdaságok, a Vízügyi Igazgatóság a KPM rendelkeznek szakképzett erdészekkel, ezért elsősorban a mezőgazdasági termelősövetkezetek fásítási eljárásával fogok részletesebben foglalkozni.

Kormányhatározat lehetőséget biztosít a szövetkezeteknek arra, hogy a határozatban közölt feltételek mellett a mezőgazdasági terméshozamok, tehát saját jövedelmük emelését faanyag szükségletük megtermelését, a környezet szebbé tételét, a vadállomány védelmét fásításaikhoz ingyen kapott csemetével biztosítsák. Indokolt esetben a telepítési költséget az állam teljes egészében kifizeti.

A fásítási munkát irányító személyt, az úgynevezett erdőfelelőst a közgyűlés jelölje ki. A termelősövetkezet írásban bízza meg az erdészeti vonatkozású munkák végzésével. Az erdőfelelős megbízható, már fásítási szakmai gyakorlattal rendelkező termelősövetkezeti tag legyen, aki szívesen, odaadóan foglalkozik a fásítás kérdésével. Agronómust, brigádvezetőt ennek a feladatnak az ellátásával ne bízzanak meg, mert a más irányú elfoglaltság elvonja a fásítási munkától. Az erdőfelelős a végzett munka nagyságától függően munkaegység-jóváírásban, kifogástalan eredmény esetén pedig még részesüljön előre meghatározott prémiumban is. Az erdőfelelősnek szóló megbízást 4 példányban kell legépelni. (Kapják: Címzett, Járási Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztálya, Erdőgazdaság Fásítási Csoportja, Irattár.)

Közlök erre egy példát:

17/1963.

Tárgy: Megbízás.

Fillér Mihály

termelőszöv. tagnak

H e l y b e n

A közgyűlés 1963. január 6-án elhatározta, hogy a Buzgó patak mentén a Kapató út mindkét oldalán a Főmajor körül, továbbá a Lapály dűlőben 12 kh területen, a 13-as táblán észak-déli irányban a szövetkezet mezővédő erdősávot kíván létesíteni. Ez utóbbi a Főmajorhoz vezető út hóvédelmét is biztosítandó.

A fenti döntés alapján a Termelőszövetkezet közgyűlése megbízza Önt a fásítási munkák irányításával.

Annak érdekében, hogy érdeinket az illetéktelen beavatkozástól megvédjük, egyidejűleg a közgyűlés megbízza az összes erdészeti munkák intézésével is.

A végzett munkáról az elnöknek naponta, a közgyűlésnek n.-évenként tartozik beszámolni.

Végzett munkájáért naponta egy munkaegység jóváírásban részesül.

Az erdőtelepítés kifogástalan kivitelezése és a szükséges erdészeti munkák jó elvégzése esetén a munkaegységen felül részére 1200 Ft prémiumot tűzök ki, mely összeg a következő év januárjában fizethető.

Békésszőlős, 1963. január 8.

Soós Bálint

elnök

Nyúl Mihály

főkönyvelő

Állami gazdaságaink miniszteri utasítás és saját meggyőződésük alapján is mind többen biztosítják az erdészeti munkák szakszerű végzésének lehetőségét.

A legnagyobb hibát ott követik el, hogy ezzel a feladatkörrel nem folyamatosan foglalkoznak. Tavasszal a fásítási munkát elvégzik — amíg a munkaerőt másutt nem tudják foglalkoztatni — s abban a téves hiedelemben ringatják magukat, hogy a fa majd megnő magától is.

Az elültetés után az ápolásra sok helyen már csak akkor gondolnak, ha esik az eső s más mezőgazdasági munka nem végezhető. Az ilyen „ápolás” a csemetének éppen úgy, mint a köző vetett kukoricának csak ártalmára van.

Az egyedüli helyes megoldás, ha a feladat nagyságának megfelelően minden Állami Gazdaság egy úgynevezett erdészeti törzsbrigádöt alakít, amely biztosítja

a legszükségesebb erdészeti munkák elvégzését. Ez a brigád más munkát csak akkor végezhesen, ha az erdészeti munkákat elvégezte.

Helytelen az a nézet, hogy az összes munkaerő átirányításával majd megoldjuk a csemete ápolást egy nap alatt. Erre az egy napra nem szokott sor kerülni, mert a mezőgazdaságnak mégiscsak fontosabb a répa egyelése, mint a facsemeték kapálása. Ez érthető is, mert egy nap késés is kiesést jelent.

A munkaerő 2–3%-a azonban még kampány-munka idején is nélkülözhető, s ennyien viszont — ha folyamatosan csak azzal foglalkoznak — el tudják végezni az erdőtelepítések ápolását. Ez a megoldás minden szempontból a legelőnyösebb.

Egyes nagyobb állami gazdaságok önálló erdészetet szerveztek. Pl.: a Lajta-Hansági Állami Gazdaságban 30 állandó dolgozó, 5 traktor speciális tárcsákkal, 1 tehergépkocsi egész éven át folyamatosan csak erdészeti munkát végez.

Tavaszi ültetésnél 300 ember is dolgozik, majd később ideiglenes munkaerő segíti a brigádot az ápolás elvégzésében.

Biztosítva vannak a mélyforgatáshoz szükséges erőgépek is.

Az elmúlt években, amíg a munka elvégzésének ilyen feltételei biztosítva nem voltak, a fásítások ápolásával keveset foglalkoztak. 1964-ben a gazdaság igazgatója — akinek szívügye a fásítás — már azt is kifogásolja, ha a szélső sorok külső fele nincs megtárcsázva. Ilyen hozzáállással elvégzik a fásítások ápolását is anélkül, hogy más mezőgazdasági munka annak kárát szenvedné.

A helyes elgondolásnak máris kimutatható eredményei vannak.

A nagy gazdaság helyesen szervezett területi szervezeti rendszerében a fentiek szerint az erdészeti munkák is elvégezhetők.

Javaslom az Állami Gazdaságok és Termelőszövetkezetek illetékes vezetőinek, hogy szervezzenek külön erdészeti munkát végző brigádot s maguk is meggyőződnek annak előnyéről.

ERDŐTELEPÍTÉSI ENGEDÉLY MEGSZERZÉSE

A Földvédelmi Törvény végrehajtására alakult bizottságok közösenként megállapítják a földterületek rendeltetésszerű gazdaságos használatát.

A bizottság tagjai: az érintett község VB elnöke, a Járási Tanács VB agronoma, a Járási Tanács VB földrendezője, továbbá a területileg érdekelt tulajdonos. A bizottságot munkájában műszakilag az Állami Földmérés nyilvántartója támogatja. Ezen bizottságokra igen nagy feladat hárul a területek legelőnyösebb hasznosítására vonatkozólag.

Az ingatlanok tulajdonosai, illetőleg kezelői ezen bizottságokban fejtsek ki a területek hasznosítására vonatkozó véleményüket. Helyszíni ismeretük alapján adjanak tanácsot a bizottságnak. Ekkor kell javaslatot tenniök a szántó művelésű (de arra alkalmatlan) területük erdősítésére.

Egyébként a földek rendeltetésszerű hasznosításáról, a mezőgazdasági művelésre alkalmas földterületek hatékonyabb védelméről kormányhatározat intézkedik. (Lásd az 1003/1964./II. 22. Korm. sz. határozatot, valamint a végrehajtására kiadott 21/1964. (Mg. É. 21.) F.M. számú Földművelésügyi Miniszteri utasítást.)

A Földművelésügyi Miniszter 21/1964. F.M. sz. utasítása többek között kimondja, hogy minden községben számba kell venni és ki kell jelölni az erdőtelepítés céljára felhasználható területeket.

Ezen utasítás 4. §-ának b pontja leszögezi:

„b) Erdőtelepítésre és fásításra kizárólag azok a területek jelölhetők ki, amelyek szántóföldi művelésre, rét- és legelőgazdálkodás céljára, valamint szőlő- és gyümölcsöstelepítésre nem alkalmasak. *A jelenlegi művelési águktól függetlenül erdősítésre kell kijelölni az erősen leromlott és ezért mezőgazdasági műveléssel képtelen nem hasznosítható területeket is, ha az erdősítés a környező területek talajvédelmét is szolgálja, továbbá azokat a kisebb (2—3 kat. holdnál nem nagyobb) zárványterületeket, amelyeken mezőgazdasági termelés gazdaságosan nem folytatható. Nyárfatelepítés, valamint a talajvédelmet szolgáló fásítás céljára a Földművelésügyi Miniszter előzetes hozzájárulásával mezőgazdasági művelésre alkalmas földterület is kijelölhető.*”

Kutassuk fel az erdőtelepítés céljára felhasználható területeket s az ezirányú kérelmet a Termelőszövetkezetek juttassák el a területileg illetékes Járási Tanács VB Mezőgazdasági Osztályához, illetve az egyes szektorok a közvetlen szakirányító szervhez, melyek a szükséges intézkedéseket megteszik. Engedély nélkül erdőtelepítést ne végezzünk!

A FÁSÍTÁSI TERVEK ELKÉSZÍTÉSE

Erdőtelepítésre azok a területek kerülhetnek, amelyeket erre a célra előzőleg számbavettek s az illetékes hatóságok jóváhagytak. Ezeket a területeket a Termelőszövetkezet közgyűlésén elfogadott ütemben fásítják be. Ezen telepítésre vonatkozó terveket minden esetben az Erdőgazdaság állítja össze.

A közgyűlés jegyzőkönyvileg rögzítse, hogy az Állami Erdőgazdaság által

megtervezett és a közgyűlés által elfogadott fásítási munkákhoz a szükséges gépi energiát és munkaerőt a megkívánt időben és mértékben az erdőfelelős rendelkezésére bocsátja.

Az Erdőgazdaság a közérdekű erdőtelepítésre készített fásítási tervjavaslatát megküldi a Megyei Tanács VB Mezőgazdasági Osztályának, ahol gondoskodnak a szükséges hitel megszerzéséről.

A jóváhagyott fásítási tervek alapján az Erdőgazdaság biztosítja az ültetési anyag mennyiségét, előírja a telepítési tervek végrehajtásának a módját.

A Megyei Tanács Mezőgazdasági Osztálya a költségvetési juttatásból fedezendő megtérítés összegét határozatban közli a Termelőszövetkezettel, az érdekelt Erdőgazdasággal és az illetékes Járási Tanács VB Mezőgazdasági Osztályával.

Állami Gazdaságok a fásítási terveiket maguk készítik el, melyre a beruházási hitelt a Területi Igazgatóság az Állami Gazdaságok Főigazgatóságától kapja és azt ossza szét a kivitelező Állami Gazdaságok részére.

A VÉGZETT ERDŐTELEPÍTÉSEK ELLENÉRTÉKÉNEK KIFIZETÉSE

A mezőgazdasági Termelőszövetkezeteknél végzett közérdekű erdőtelepítés szakirányítását minden esetben az Erdőgazdaság végzi el.

Amennyiben a kivitelezést is az Erdőgazdaság végzi el, úgy az erre a célra biztosított hitelkeretből a Termelőszövetkezet igazolása alapján a ráfordított összeget megkapja a Megyei Tanácstól.

Ha a fásítás kivitelezését a Mezőgazdasági Termelőszövetkezet maga végzi el, az érte járó összeget az Erdőgazdaság igazolása alapján a Termelőszövetkezet kapja meg.

Állami Gazdaságoknál az elvégzett fásítási munkákat a Területi Igazgatóság ellenőrzi s a kivitelező gazdaság részére jóváhagyott költségkereten belül a beruházási összeget az érintett gazdaságnak a Beruházási Bank útján kifizetteti.

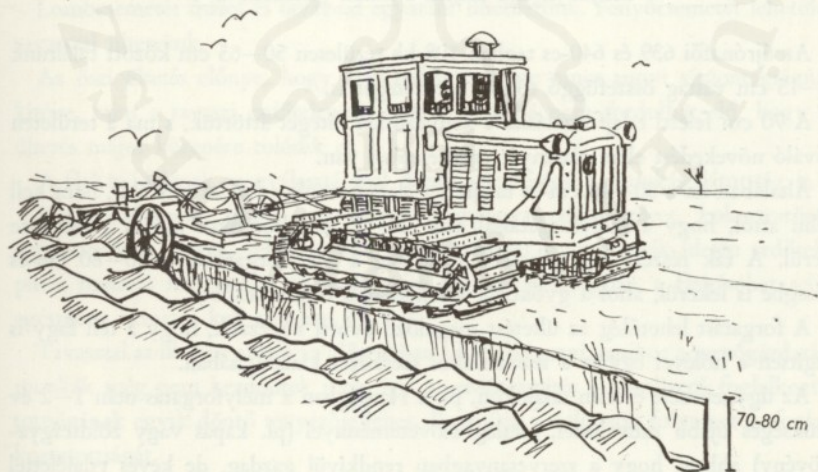
Láthatjuk tehát, hogy népgazdaságunk a fásítás érdekében igen nagy anyagi áldozatokat vállal. A megtermelt faanyagot állami felvásárlási áron felvásárolja, tehát az anyagi előnyöket az egyes szektorok részére így is biztosítja.

Beruházás útján telepített erdő vagy erdősáv a Termelőszövetkezetek, Állami Gazdaságok és más szektorok részére egyaránt csak előnyös. Helytelenül járnak el ott, ahol ezen biztosított előnyöket nem használják ki.

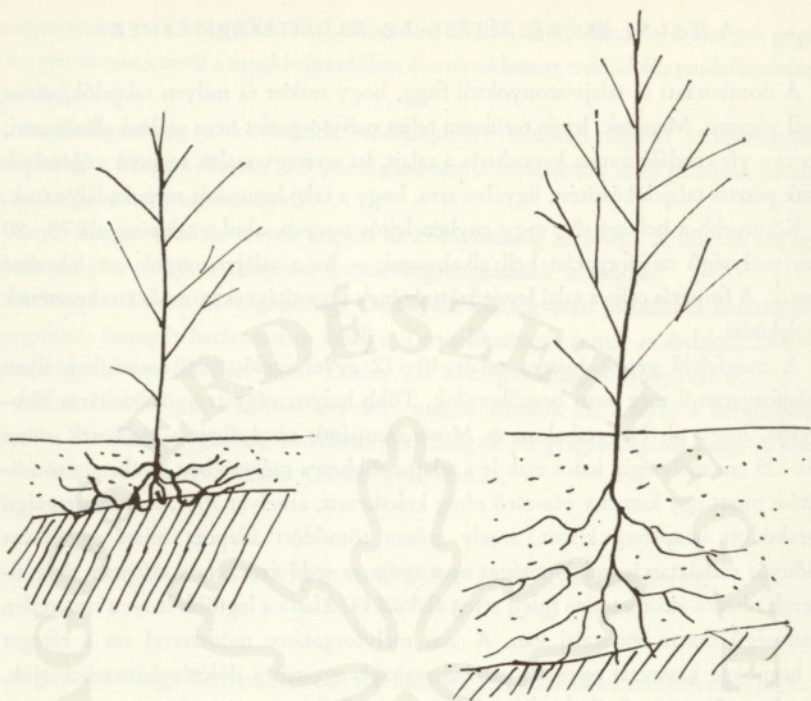
A domborzati és talajviszonyoktól függ, hogy mikor és milyen talajelőkészítést kell végezni. Meredek, lejtős területen teljes mélyforgatást nem szabad alkalmazni, mert a víz erodáló hatása lemoshatja a talajt. Itt a rétegvonalak mentén végezzünk csak pásztás talajelőkészítést, ügyelve arra, hogy a talaj lemosását megakadályozzuk.

Könnyebb a helyzet sík, vagy enyhén lejtős terepen, ahol a telepítés alá 70–80 cm mélységű talajforgatást kell alkalmazni — ha a talajviszonyok ezt lehetővé teszik. A forgatás célja a talaj levegőzőttségének biztosítása és morzsás szerkezetének kialakítása.

A megfelelő gépek hiánya miatt 10–12 évvel ezelőtt általánosságban ilyen talajforgatásról még nem beszélhettünk. Több helyen végzett gyökérfeltárás bizonyítja, hogy pl. Hegyeshalom és Mosonszentjános térségében a gyökerek zöme 30–35 cm mélységig hatol csak le a talajba. Ebben a mélységben az eketalp tömörítése miatt egy kemény víz-záró réteg keletkezett, amelyet 10–30 cm vastagságú lerakódott iszapréteg követ, amely erősen tömődött állapota miatt egyébként előnyös vízháztartási tulajdonságát nem tudja az erdő érdekében kifejtetni. A gyökerek részére áttörhetetlen (glej) réteg alakult ki. Alatta a legtöbb helyen ismeretlen mélységű dunai öntéstalaj van. A mai mélyforgatásos módszerrel ezt a réteget a homokos kavicsal együtt a barázdaszeletek egymásra dőlésével összekeverjük, megkevegőztetjük. Ezáltal a káros hatás megszűnik.

Talajelőkészítés 70–80 cm mélyen forgatva

Mélyen forgatott talajban a csemete gyorsabban nő

Az újrónafői 639 és 640-es tagban 108 kh területen 50–65 cm között találtunk 8–15 cm vastag összefüggő tömör záróréteget is.

A 70 cm feletti talajforgatással e kedvezőtlen réteget áttörtük, s ma a területen kiváló növekedést elért olasznyár erdőtelepítés van.

Általában ha a 30–40 cm-es talajréteg alatt homokos kavics húzódik, nem kell félni attól, hogy a mélyforgatással akár 20–25 cm homokos kavics a felszínre kerül. A fák részére legértékesebb talajréteg a mélyforgatással a 40–80 cm-es rétegbe is lekerül, ahol a gyökerek kifejlődése a legkedvezőbb.

A forgatást lehetőleg az ültetést megelőző évben végezzük, hogy a téli fagy is segítsen a hólével együtt a morzsalékos szerkezet kialakításában.

Az úgynevezett éretlen talajokon, pl. a Hanságban a mélyforgatás után 1–2 év szükséges újabb műveléssel, esetleg előveteménnyel (pl. kapás vagy zöldtrágyanövény) ahhoz, hogy a szervesanyagban rendkívül gazdag, de kevés talajélettel rendelkező talajban a mikroorganizmusok kedvező hatása érvényesüljön. Minden

fafaj, de különösen a nemesnyárok alá feltétlen szükséges a mélyforgatásos talajelőkészítés. Enélkül telepítéscinktől nagy növekedést még gondos ápolás mellett is alig várhatunk.

Ültetés előtt a talaj felszínét simítóval, nehézfogással vagy disztillerrel tegyük egyenletessé. Mélyebb fekvésű részekben, vagy ahol kora tavasszal a simítást elvégezni nem lehet, ezt a munkát már ősszel el kell végezni, hogy a csemete ültetését minél korábban megkezdhessek.

A mélyforgatáshoz szükséges nehéz traktorokat Sz 80-ast, vagy Sz 100-ast az illetékes gépállomások útján biztosítsanak a mezőgazdasági termelőszövetkezetek.

A szántási mélységet mindig szigorúan ellenőrizni kell, mert ez az eredményes erdőtelepítés alapja. Gyakorlatomból állítom, hogy a szovjet mélyforgató ekével a legalább 70 cm-es mélyforgatás jól elvégezhető.

A traktorosok egyrésze hajlamos arra, hogy ha csak teheti, sekélyebben szántson, mert ekkor nagyobb a teljesítménye területileg, viszont mivel nagyobb mélységet tüntet fel, annál nagyobb az utána járó egységbér is.

Ezért szükséges a szigorúbb ellenőrzés mellett annak megmagyarázása, miért létfontosságú a fásítás érdekében legalább 70 cm mélységig a talajt megforgatni.

AZ ÜLTETÉS IDEJE

Lombcsemetét ősszel és tavasszal egyaránt ültethetünk. Fenyőcsemetét lehetőleg tavasszal ültessünk.

Az őszi ültetés előnye, hogy a kiszedett csemete nincs annyi viszontagságnak kitéve, mint a tavaszi erdőtelepítés esetén, továbbá nem fordulhat elő, hogy az ültetés május közepére tolódik el.

A fásítás idejének megválasztásánál döntő jelentőségű a munkásellátottság is.

Meggyőződésem, hogy cukorrépa-, burgonyaszedés, szüret, kukoricatörés, kenderszállítás, vetés, tehát az őszi mezőgazdasági csúcsmunkák idején erdőtelepítési munkát nem lehet végezni, ezért a mezőgazdaságban a fásításokat teljes egészében tavaszra kell tervezni.

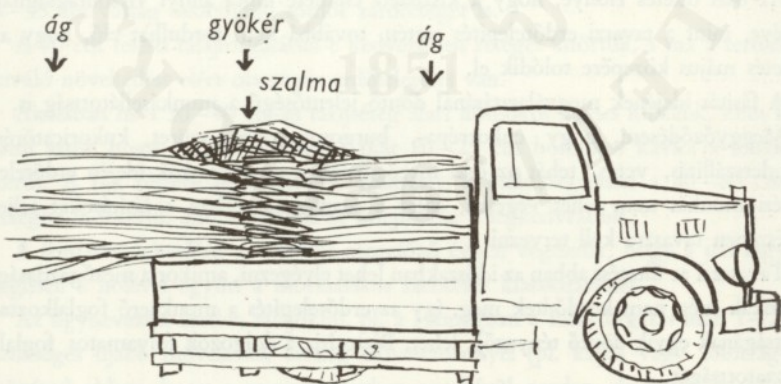
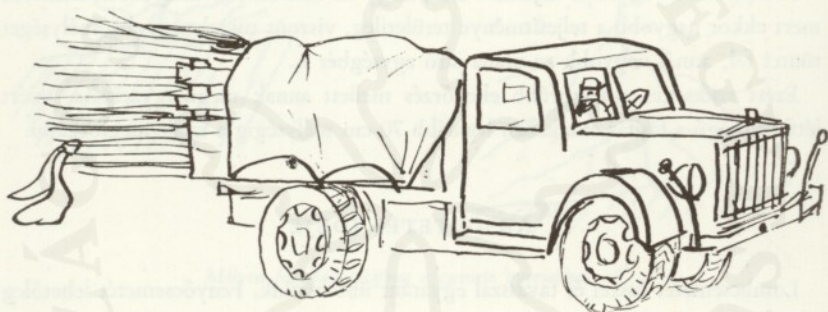
Tavasszal az ültetést abban az időszakban lehet elvégezni, amikor a mezőgazdasági munkák még nem kezdődtek meg, így az erdőtelepítés a munkaerő foglalkoztatottságának egyik döntő tényezője lehet. Biztosítja a dolgozók folyamatos foglalkoztatottságát.

A csemetekertből a méret és minőség szerint osztályozott csemetét a legrövidebb idő alatt mielőbb szállítsuk el a telepítés helyére. Bármilyen járművel történik is a szállítás, a rakományt nedves szalmával, majd ponyvával takarjuk le.

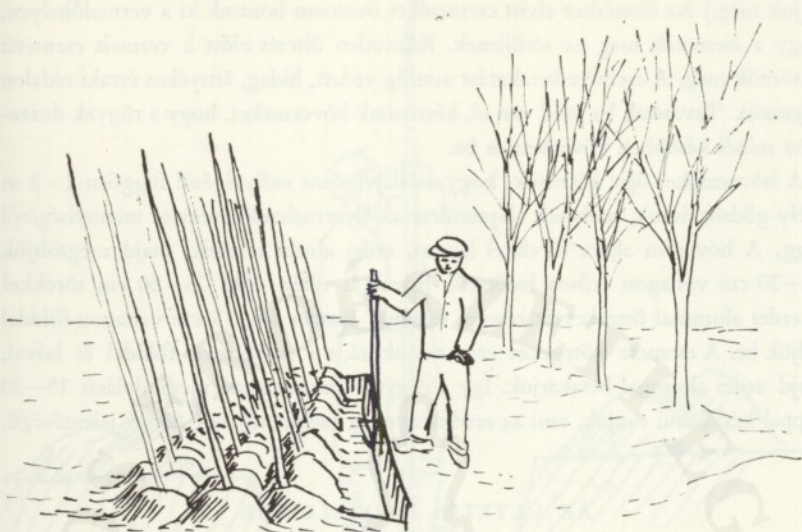
Gépkocsi vagy vontató takaróponyva nélkül ne menjen csemetéért.

Szállítás előtt a magasítók nyílásait kukoricaszárral vagy szalmával tömjük el, hogy a csemeték gyökérzete — különösen hosszabb szállításnál — ne száradhasson ki. A felrakást úgy végezzük, hogy a csemeték gyökérzete egymással szemben helyezkedjen el. Felterheléskor a csemetéket feleslegesen ne járjuk, ne tapossuk, mert akkor sok megsérül.

A szállítmányt minden esetben kísérje szállítójegy és minőségi bizonyítvány.

Szakyszerű csemeteszállítás

*Jól elvermelt csemeték
A csemetéket mindig függőlegesen állítsuk be a vermelő árokba*

Az átvételt a csemetékhez értő és azokat ismerő személy végezze.

Az egyes kötegek db. számát mintegy 5% erejéig próbaszerűen az átvételkor meg kell olvasni, s akkor a kötegek számából az átvett mennyiség ismertté válik. A pontos számolással sok kifogásolásnak vehetjük elejét. A szállítmányt lehetőleg mindig a fásítás színhelyére vigyük és ott azonnal vermeljük el.

Ezen a téren többször hiba szokott előfordulni, ugyanis a csemetét sokszor lelkiismeretlenül leszórják a járműről, ahol a gyökerek kiszáradnak, miáltal a telepítés sikere máris megpecsételődött. Ismeretes olyan eset is, hogy a leömlesztett csemetére csak a telepítési időszak vége felé „bukkantak rá”, amely addig „szó nélkül várta” sorsának jobbrafordulását. Ettől eltekintve annak rendje módja szerint gondosan elültették. A fásítás természetesen eredménytelen maradt.

Ehelyett gondosan vermeljük el a csemetét! A szállítmányt mindig várja két-három dolgozó, akik e nagy lelkiismeretet igénylő munkát elvégzik.

Ősszel mindig arra kell számítani, hogy beáll a fagyos idő. A csemetéket ezért a kötegből ki kell bontani, egyesével kell egymás mellé rakni és úgy kell földdel betakarni, hogy a gyökerek egymást ne érhék. Ez az úgynevezett télire vermelés átmenti a csemetét a tavaszi ültetési időnyre. (Esetleges vadkárosítástól drótfonattal

óvjuk meg.) Az ültetéshez elvitt csemetéket óvatosan bontsuk ki a vermelőhelyen, hogy a csemeték meg ne sérüljenek. Közvetlen ültetés előtt a vermelt csemetét öntözzük meg. A csemete betakarást mindig védett, hideg, árnyékos északi oldalon végezzük. Tavasszal, ha mód van rá, készítsünk hóvermeket, hogy a rügyek duzzadása minél későbbben következzen be.

A hóvermeket úgy készítsük, hogy a talajvízszint mélységétől függően 1–2 m mély gödört ásunk, melynek alapterülete az elvermelendő csemete mennyiségétől függ. A hóverem aljára törekkkel kevert, erdei almot teszünk, majd megtöltjük 25–30 cm vastagon erősen ledöngölt hóval. E réteg fölé 25–30 cm törekkkel és erdei alommal összekevert réteget teszünk. Ezután 10–15 cm vastagon földdel fedjük be. A csemete kötegeket erre rakjuk rá, s a gyökereket földdel és hóval, majd erdei alommal betakarjuk. Így a rügyek duzzadásának megindulását 15–20 nappal késleltetni tudjuk, ami az eredményesség szempontjából döntő jelentőségű.

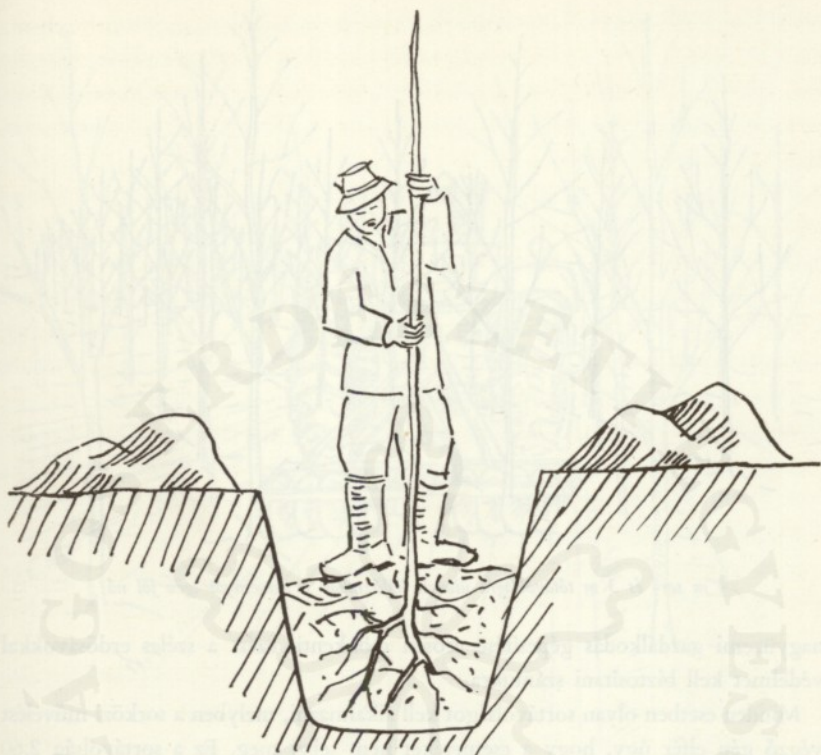
AZ ÜLTETÉS KIVITELEZÉSE

Első teendőnk megállapítani az ültetési hálózatot, vagyis azt, hogy a fákat milyen távolságra ültessük egymástól. A hálózat kérdése még nem tisztázott, mivel igen sok tényező függvénye. Függ a talajtól, a fafajtól, a munkaerőtől, a gépparktól, a lejtviszonyoktól, a tengerszint feletti magasságtól stb. Nézetem szerint helytelen az a felfogás, hogy minél kisebb hálózatba ültessünk, mert akkor több lesz a fa.

A főfeladat az lenne, hogy a mai modern agrotechnikai eljárások alkalmazásával kisebb területen többet termeljünk mint eddig, a nagyobb területen. Ennek a lehetősége adva van, de nem használjuk eléggé ki.

Elsősorban a nyárák ültetési hálózatával foglalkozom. Állományban 4 m×3 m-es hálózatot javaslok. Így biztosítható legjobban a gépi ápolás keresztirányban is. A nyárák 3–4 év után jó talajon már záródnak. Ez a fafaj a laza állást, a világosságot kedveli. 4–5-éves korában már feltétlen szükséges a tisztítás, (ritkítás) elvégzése, mert 1 évi erősebb záródás esetén is jelentős növedékkiesés áll elő. Elsősorban gépi ápolásra kell az erdőtelepítést felépíteni. Szükséges ezért, hogy a sorok egymástól egyenlő távolságra legyenek.

Végezhetjük a sorkitűzést géppel és zsinórral (dróttal). A gépi sorkitűzés első sorban homoktalajon kedvező, mert jól látható és a traktor kora tavasszal is elvégezheti. Ezen módszer szerint ki lehet tűzni a tőtávolságokat (keresztirányban) is, de ezt egy megfelelő hosszúságúra elvágott bottal is mérhetjük. Az ültetők fordít-

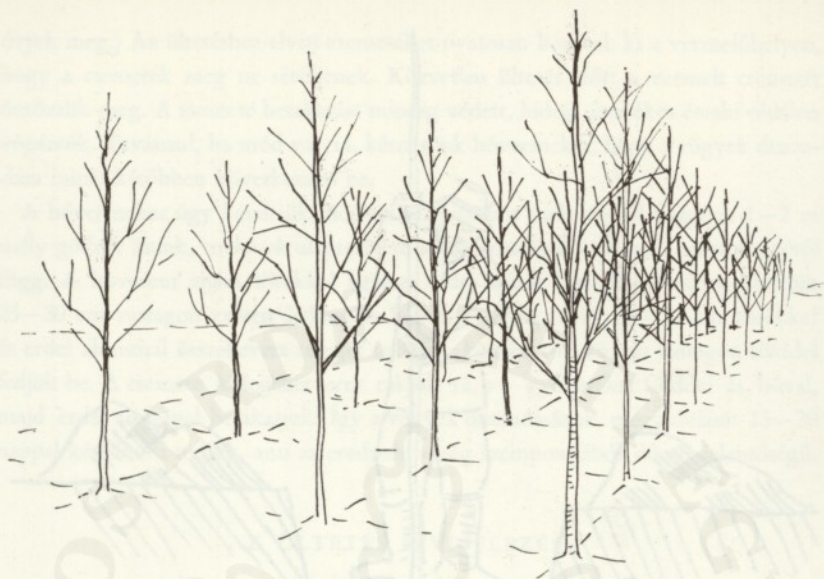

Csemeteültetés

ának nagy gondot arra, hogy a sorok minden irányban fedjék egymást. Telepítéskor a szakirányító mindig legyen a munkavégzés színhelyén, mert elhibázott munka a későbbiekben igen sok bosszúságot okoz. Pl. rosszul mért sortávolság esetén a munkagép nem fér el a sorközből. Ez a sorköz a gépi ápolás végzésénél kimarad, mellyel külön kell még törődni, kézi erővel később megkapáltatni.

Sík terepen a sorkitűzés könnyebb, lejtős helyen már nehezebb. Ez a munka feltétlen szükséges, mert ápoláskor elkerülhetjük a fák géppel történő megsebzését.

Nehezebb a mezővédő erdősávok hálózatának leszögezése. Magam részéről a szélesebb erdősávok létesítése mellett szálllok síkra, s másoknak is ezt ajánlom, mert ez nemcsak a védelmet biztosítja, hanem jelentős fatömeget is termel és biztos bűvőhelye lesz a fácának, fogolynak, éneklő madaraknak, melyeknek a kártékony rovarok irtásában van döntő jelentőségük. A fogoly, a fácán életlehetőségét a

4 m sor- és 3 m tőtávolságra ültetett hálózatban a nemesnyár igen jól nő

nagyüzemi gazdálkodás gépesítése erősen csökkenti, ezért a széles erdősávokkal védelmet kell biztosítani számukra.

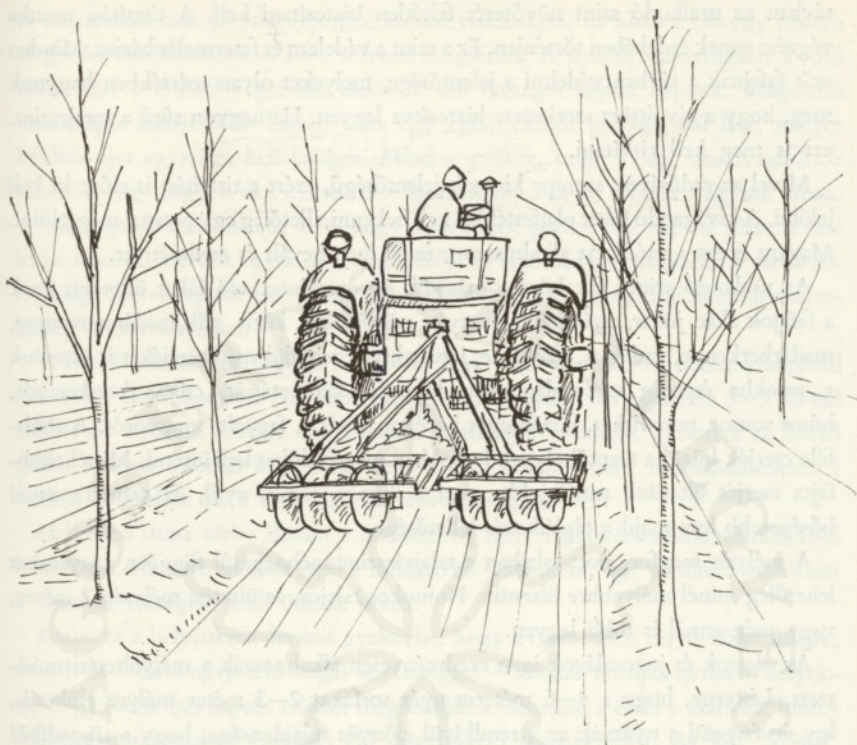
Minden esetben olyan sortávolságot kell alkalmazni, melyben a sorközi művelést végző gép elfér úgy, hogy a csemetéket nem sebz meg. Ez a sortávolság 2,60 méter. Tőtávolság 1 méter (esetleg 75 cm) legyen.

Elegyítés módja: a mezővédő erdősávok telepítése minden más fásítási munkánál nagyobb körültekintést kíván. A kietlen, fátlan pusztaságban a fa egy számára teljesen új környezetbe kerül, ahol meg kell küzdenie az új adottságokkal.

Ezen túlmenően a mezővédő erdősávokkal szemben fokozott védőhatású követelménnyel is fellépünk. Emiatt a telepítésnél az egyes fafajok elegyítési módját is igen körültekintően kell elvégezni.

Az irodalomban és az eddigi gyakorlatban a soros elegyítési mód szerepel. A fafajok soros elegyítését úgy oldják meg, hogy a hullámos szerkezet biztosítva legyen. A szélső sor cserjeszint, majd a második koronaszintet az uralkodó felső szint követi. Ezután ismét második szint stb.

Ettől a hullámos szinttől várták a legjobb hatást. A legújabb vizsgálatok azonban azt bizonyítják, hogy a szél ehhez a szabályosan hullámos keresztmetszethez nem alkalmazkodik.

A széles sorközökben jól elvégezhető a gépi ápolás

Részemről gyakorlatilag azt a védősávot tartom a legjobbnak, amelyikben az uralkodó fafajok — a két-két szélső cserjesor kivételével — minden sorban jelen vannak úgy, hogy a második koronaszint számára az életfeltételt biztosítsák, és a sáv szélszűrő hatása meglegyen. Ne meredek zárófalként szerepeljen, hanem a szél mintegy 25—35%-a menjen át rajta, a többit a fák fogják fel. A szélső sorba ültessünk cserjét, — rózsát, kökényt, narancsepert, egybibés galagonyát, közönséges borókát.

A második sorba megfelelő helyen igen kiválóan tartom az ezüsfát, mely ugyancsak értékes védőhatású és rendkívül szívós, alkalmazkodó képességű cserje, — vagy félmagas szintű fa.

A sáv többi sorába mindegyikbe ültetni kell az uralkodó szintnek szánt fafajból.

A nyárákat a sorban 3 méternél közelebb egymáshoz ne ültessük, mert növénytér és világosság igényük nagy. Tisztításnál sem szabad megalkuvónak lenni. Az erdő-

sávban az uralkodó szint növényterét feltétlen biztosítani kell. A tisztítási munka végzése ennek érdekében történjen. Ez a szint a védelem és fatermelés bázisa. Minden más fajának a sávban védelmi a jelentősége, melyeket olyan mértékben hagyunk meg, hogy a sáv áttört szerkezete biztosítva legyen. Ha nagyon sűrű a cserjeszint, azt is meg kell ritkítani.

Mivel az erdősávok szerepe kiemelt jelentőségű, ezért a tisztítást is előre ki kell jelölni. A kivágandó fákat olajfestékkel kell bekenni, illetőleg egy ponttal megjelölni. Magam is ezt a módszert alkalmazom, mely igen bevált és eredményes.

Az uralkodó szintű fák közé a második koronaszintet adó fákat ültetem. Ezek a fajok akác, juhar, nyír, hár, gyertyán, vöröstölgy, kőris, szil, madárcezesznye, madárberkenye, vadalma, vadkörte, japánakác. Ezenfelül még cserjéket is ültetünk a sorokba éspedig cseregalagonyát, bibircses kecskerágót, csíkos kecskerágót, húsos somot, tamariskát, közönséges borókát, bodzát, fagyalt, mogyorót. A többféle cserjék közül a termőhelynek legjobban megfelelőket kell ültetni. Minél többfajta cserjét ültetünk annál jobb, mert a fogoly, fácán, nyúl, őz számára annál bőségesebb lesz majd a táplálkozás lehetősége.

A mélyen megforgatott talajban a talajvízszint mélységétől függően a nyárákat lehetőleg minél mélyebbre ültessük. Homokos talajon az ültetési mélység 2 méter, vagy még annál is több legyen.

Az olaszok és jugoszlávok igen eredményesen alkalmazzák a mélyültetési módszert. Lényege, hogy a 4–6 méteres nyár sorfákat 2–3 méter mélyre elültetik. Így érvényesül a nyárnak az a rendkívül előnyös tulajdonsága, hogy a rügyekből gyökereket tud fejleszteni.

A mélyre ültetéssel erősen növekszik a gyökérzet mennyisége, ami a tápanyag és vízellátásban döntő jelentőségű. Ilyen nagyterjedelmű gyökérzet tudja csak a nyárok rendkívül gyors növekedéséhez szükséges nagymennyiségű tápanyagot, vizet felvenni.

A szállításnál megsérült gyökereket éles késsel le kell vágni, hogy a fertőzés veszélyét csökkentsük. Az ültetőgödörbe helyezett csemétét először kevés földdel körül rakjuk, majd jól körül tapossuk, hogy a földdel mindenütt érintkezzen. Ezután ismét földet rakunk és tömörítjük.

Különösen nagy gondot kell fordítani a nagyméretű nyárákra, melyek nem megfelelően tömörített ültetés mellett a szélről elhajlanak. Koratavaszi, erősen nedves talaj esetén az első ápolásnál kell a talajt annyira tömöríteni, hogy a csemete szilárdan álljon.

A kiszáradás megóvása érdekében a talaj legfelső réteget nem kell megtiporni.

A csemetéket csak kivételes esetben szabad visszavágni, ha nincs a növény részére elegendő víz biztosítva és ha a szárrész megsérült. A nyárok visszavágását a föld színe alatt 1 cm-rel végezzük, akkor 1 szál erőteljes hajtást kapunk. Magasabb visszavágás esetén több hajtás, néha egy egész csokor gyenge szál lesz, melyet később újra egyszálra kell levágni. Mind a gyökér, mind a szár visszavágásához éles kést vagy nagyon éles metszőollót használunk. Fenyőt soha ne vágjunk vissza.

Nagy gondot fordítsunk arra, hogy a csemeték gyökerét a nap ne süsse, a szél ki ne szárítsa, mert ez egyik döntő tényezője az eredménytelenségnek. A csemeték hajtásgyökerei napsütésben fél óra alatt teljesen elszáradhatnak, ami az eredménytelenség kútforrása lehet.

A kisebb csemetéket tegyük mohával, vagy vizes avarral, törekkkel, szalmával stb. bélelt ültető kosárba. Nagyobb csemetéből pl. nyárból egyszerre 3–5 db-nál többet ne tartsunk kézben. Az ültetésre elvitt nyár csemeték gyökerét az ültető gödör mellett azonnal le kell földdel takarni. Ültető vödör használata esetén a vödört is béleljük ki, a vizet magába szívó anyaggal.

Helytelen tiszta vízbe állítani a csemetéket, mert a gyökérzetükön maradt föld lemosódik. Ha nem tudunk ettől a módszertől szabadulni, úgy az ültető vödörben a vizet ne cseréljük, csak öntsük utána.

Káros az a helyenként divatos gyakorlat, hogy a csemetéket folyó vízbe állítják, mondván – hadd szívja tele magát nedvességgel – s onnan hordják az ültető helyekre. A gyökérzethez tapadt talajtól megfosztják a csemetét, s ezzel a számára fontos mikroorganizmusoktól (parányi élő szervezetek) fosztják meg. Az így „kezelt” csemete a vízből való kivétel után a napon, szélről fúva még hamarabb megszárad, mint áztatás nélkül. Ezt a módszert soha ne alkalmazzuk. A nyárat 50 cm-nél sekélyebben ne ültessük. Más fajok csemetéit pedig 1–2 cm-rel mélyebben ültessük, mint amilyen mélyen eredeti helyén állott.

Ahhoz, hogy az ültetés kifogástalan legyen, igen lelkiismeretes munkát kell végezni. Ezenfelül azonban elkerülhetetlen a gondos, körültekintő, szakszerű, szigorú felügyelet.

Egy-egy munkacsapat vezető 15–20 embernél többet ne irányítson, mert ez a munka mennyiségének és főként minőségének rovására megy.

Gyakori eset főleg állami gazdaságokban, hogy nagy létszámmal, kevés szakmai irányítóval rövid idő alatt akarják az ültetést elvégezni. Nagy létszám alkalmazása esetén előfordulhat, hogy a teljesítménybérben ültetendő csemetét a lelkiismeretlen dolgozó kötegben „ülteti” el, illetve eldobja, vagy elássa. Tehát az ellenőrzést végző személy munkája 15–20 embernél már feltétlen szükséges.

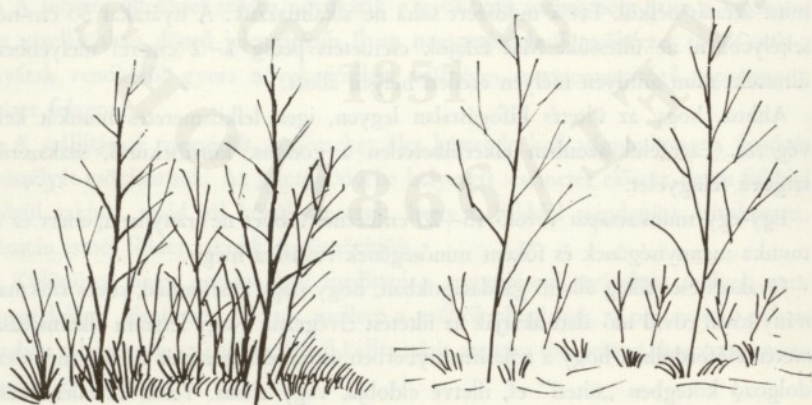
Az erdőtelepítések eredményességét és gyors növekedését csak az ápolással tudjuk biztosítani. Ha az ápolást elmulasztjuk, minden anyag-, energia- és munkabérfordításunk kárba vész.

Ápolás alatt értjük a fásítások talajának gyomtalanítását és később a tisztítást (a tisztításról később részletesebben szölok).

A gyomtalanítást többféle módon végezhetjük.

Legbiztosabb a sorközoeket géppel művelni. A gyomtalanításra felhasználhatjuk a lúdtalp kapát, tárcsát, függesztett tárcsás boronát, BDZ—2 tárcsás boronát, disztillert, ekét, talajmarót. Gyakorlatom szerint a legjobban bevált a gyomtalanításra a régi mezőgazdasági tárcsából átalakított kétsoros sorközi ápoló munkagép, továbbá a fehérvári tárcsás borona. Munkaszélességük 125 cm. K 25-ös Zetorra szerelhető, hidraulikával működik. Napi teljesítménye 10 órás műszakban 5 kh. Kifogástalan munkát végez. Gyomos területen időnként meg kell a géppel állni és a tárcsák közül a beszorult füveket ki kell takarítani. Ez a munka ütemét rendkívül lassítja, ezért inkább hatszor végezzük el a munkát kevésbé gyomos területen, mint négyszer gyomos talajon. Igen jó ápoló munkagép a BTZ-2 típusú lengyel függesztett tárcsás borona. Munkaszélessége 200 cm. Művelési mélysége 8—10 cm. Gyomos talajon is kifogástalan munkát végez. K 25-ös Zetorral a munka elvégezhető.

A lúdtalpas kapával kevésbé gyomos területen dolgozunk. Elgazosodott erdősí-tésnél kettes ekét használunk. Egyik műveletet széjjel szántva végezzük, ekkor középben barázda képződik. A másik szántást összeszántjuk. A szántás mélysége a

Tisztításra váró állomány

Elvégzett tisztítás

fák közelében 12–15 cm mélynél több ne legyen, nehogy a csemeték oldalra növegyökereit elvágjuk. Közvetlen közel ne menjünk a csemetékhez, nehogy a barázda elfordításával a csemete kiszáradjon.

Kétszeri szántás után már igen jól alkalmazható a házilag készített tárcsa, amely a szántást elegyengeti és a barázdákat jórészt betakarja.

4,5 m-es sortávolság esetén a disztiller kifogástalanul használható, ha közvetlen az erőgép után állítjuk. A gyomtalanítás legjobban az MR talajmaróval végezhető el.

Megfelelő ültetési hálózatban, pl. a nyárák 4×3 méteres kötése esetén a jól kitűzött sorok között a keresztirányú művelés is elvégezhető. Ez a legjobb ápolási módszer.

A gyomtalanítást és porhanyítást végző munkagép után — ha lehetséges — mindig kapcsoljunk fogast. Ez még további gyomtalanítást végez és egyidejűleg lezárja a talajt, csökkenti a párolgást. Hátránya, hogy gyomos talajon a fogas fékezi a munka gyorsaságát, mert sokszor fel kell emelni, hogy az összegyűjtött gyomok elmaradjanak. Ennek ellenére alkalmazzuk, mert előnyei számottevőbbek.

Míg az egyirányú ápolásnál a teljes sort kell kézzel megkapálni, addig kereszt-soros művelés esetén csak tányérozni kell. Ez lényegesen csökkenti a munkaerő-szükségletet.

Kisebb sortávolság esetén alkalmazhatjuk a fogatos kapát, mely kevésbé gyomos területen jó munkát végez.

Gyomos területen fogatos ekét eredményesen használhatunk. Kétkerekű taliga helyett egy kis kereket alkalmazzunk, keskeny hámfával, hogy a csemeték ne sérüljenek meg.

Külön kell szólni az ápolás egyik igen elterjedt módjáról, a köztes művelésről. Ez eredményes lehet, ha szakszerűen, lelkiismeretesen végzik el. Itt a köztes: kukorica, cirok, paprika, mák, burgonya.

Sokan úgy gondolják — igen hibásan —, hogy a csemete a másodnövény. Kukorica, cirok, paprika, mák esetében a sorok mellett 35–35 cm-t üresen kell hagyni. Ennél közelebb ültetni a köztes növényeket nem szabad. Burgonyát köztesként lehetőleg ne ültessünk. Ha mégis megtettük, a sorok mellett ez esetben is 35–35 cm-t mindkét oldalon hagyjunk szabadon, hogy a csemeték növőtere biztosítva legyen.

A köztetermény kapálásakor a sorokat is mindig kapáljuk meg. Mielőtt a terményt betakarítanánk, a sorok ápolását még egyszer végezzük el.

Mind a gépi ápolás, mind a köztes művelés eredményes, ha körütekintően, a jó gazda gondosságával végezzük el.

A gépi ápolásnál a sorok kapálását kézzel kell elvégezni. Ezen ápoláskor igen sok hibát szoktak elkövetni. Nemtörődöm emberek a kapával a csemetéhez közel vágnak, megsebzik azokat. A sérülés által utat nyitunk a másodlagos károsítók megjelenésének, ami gátolja a csemeték növekedését.

A csemete a károsítás hatására legyengül, elveszti a károsítóval szembeni ellenálló képességét, ami előbb-utóbb pusztuláshoz vezet, vagy legalábbis nagymértékű növedékvesztést eredményez.

A megsebzett fa tehát már nem teljes értékű, ezért fordítsunk nagy gondot a munka lelkiismeretes elvégzésére. A csemeték nagymértékű megvágásával nagyobb kárt teszünk, mint amennyi hasznót a kapálással hajtunk. Az ilyen notórius „csemete-sértegetőt” küldjük el más munka végzésére, ahol kevesebb kárt okozhat.

Ha a tagság nem lelkiismeretesen végzi a kapálást, előnyösebb, ha kizárólag csak a gépi ápolást végezzük el. A fa töveit, illetve a sorokat ebben az esetben hagyjuk érintetlenül.

A telepítés évében mind a gépi, mind a jól végzett kézi kapálást négyszer kell elvégezni. A második évben háromszor, a harmadik évben kétszer, a negyedik évben egyszer kell ápolni.

Tévhiten alapszik az az elgondolás, hogy a kapálást a fásításban akkor kell végezni, ha a terület már elég gyomos. A helyes eljárás, ha az ültetés befejeztével a kapálást azonnal megkezdjük. Az ültetésnél megrongált talajszerkezet akkor még legkönnyebben helyreállítható, ami által csökkentjük a párolgást, így a vizet a maximális mértékben visszatartjuk a csemete megeredéséhez. Ekkor könnyen és jól dolgozik a gép, a csirázásnak indult gyommagvakat megsemmisítjük.

Olcsóbban dolgozunk, ha többször kapáljuk a látszólag gyommentes talajt, tehát ezt kell választanunk. Az elültetett csemete már az első kapálás elmulasztására úgy reagál, mint a kapálatlan kukorica. Nem él, hanem éledgél. A csemeték növekedése minimális lesz, majd esetleg el is pusztul.

Egyre több kísérletet folytatnak a gyomirtószereknek erdőtelepítésekben történő alkalmazására. Feltehető, hogy előbb utóbb a vegyszeres gyomirtás előnyösen alkalmazható lesz. Egyenlőre azonban az erdőgazdaságban a gyomtalanítás legjobb és legbiztosabb vegyszere a „kapazin”. Lehet az gépi-, fogatos, vagy kézi kapa, mindenesetre az eredmény kipróbált, megbízható. A vegyszerhasználat tekintetében a kísérletek világszerte nagymértékben folynak. Áldásos előnyüket az erdősítésekben a későbbiek folyamán fogjuk majd élvezni. Addig alkalmazzuk a régi módszert, — kapáljunk.

Ha a csemeték olyan erőteljes növekedésnek indultak, hogy már a gyomok nem jelentenek a növekedésben versenytársat, akkor a kapálást abbahagyhatjuk.

A fácskák a talaj beárnyékolásával akadályozzák a nagymérvű gyomosodást, gondoskodnak talajuk tisztán tartásáról. Szaknyelven szólva az erdőtelepítés beállt, bekövetkezett a záródás, Ez a záródás elérése 4–6 év kemény munkáját jelenti.

Országunkban csak az elmúlt 15–20 évben sok millió forint bizonyítja az ápolás elmulasztását. A meg nem kapált erdőtelepítések elpusztultak, vagy csak szynlődnnek, de érdemes erdő nem lesz belőlük soha. A kidobott milliók mindannyiunk zsebéből kerülnek ki. Ne engedjük, hogy az erdőtelepítések az ápolás hiánya miatt elpusztuljanak. Időt, módot és lehetőséget kell találni arra, hogy a népvagyont ezúton herdálókat szigorúan megbüntessék, felelősségre vonják, anyagi kártérítésre kötelezzék.

A mezőgazdasági termelészövetkezetek erdőtelepítései a tagságé, ne dobják ki saját pénzüket.

Ma még előfordul, hogy az ápolást csak megkésve végzik el. A kis csemetéket hatalmas gaz veszi körül, melyből hirtelen kiszabadítva napfényre kerülve a zsenge csemete megperzselődik, levele „leég”, elszárad. Különösen veszélyes kánikula idején a csemeték gyomtalanítása. Az ápolást kizárólag a sorközökre korlátozzuk. A sorokat ne gyomtalanítsuk, amíg a nagy melegek el nem múlnak, mert az védelmet ad a zsenge leveleknek a forrón tűző nap ellen. A kánikula elmúlásával a csemetéket fokozatosan szabadítsuk meg a gyom nyomásától.

Öntözés

A mezőgazdasági termelés fokozásában egyre nagyobb tért hódít az öntözéses növénytermesztés. Az erdőgazdálkodás ezen a téren még igen kezdeti állapotban van. Ha figyelembe vesszük, hogy a nyáarak a mélyültetési módszerrel, az eddigieknél nagyobb mélységben hálózzák be gyökérzetükkel a talajréteget, s ezzel több tápanyag felvételét is tudják biztosítani, kézenfekvő, hogy az öntözést alkalmazni kell.

Több tápanyagfelvételhez több víz kell. A tenyészidőben lehulló kevés csapadékot öntözéssel pótolni tudjuk.

A tenyészidőben — öntözéssel együtt — 600 mm csapadék biztosítása a nemesnyáarak aránytalanul gyorsabb növekedésével többszörösen visszatérül.

A Lajta-Hansági Állami Gazdaságnál 46 kh területű erdőtelepítést rendszeresen öntöznek s ennek eredménye máris megmutatkozik és igen jelentős. Az erdősávok öntözésére egyre nagyobb lehetőség nyílik. Az öntözött táblákat ugyanis erdősávok szegélyezik, így azok öntözése 1–2 csőtoldással sok helyen megoldható. Ez a költségtöbblet a fák fokozott növekedésével bőségesen fedezhető. Ahol ilyen módon a sávok öntözése megoldható, feltétlenül alkalmazni kell.

Tápanyag-utánpótlás

Az intenzív nyárok növekedéséhez tápanyag és víz kell. A vizet öntözéssel pótolhatjuk. A tápanyag pótlására gyümölcsösökben igen elterjedten alkalmazzák a zöldtrágyázást. Ez a módszer az erdőtelepítéseknél is kedvezően befolyásolná a növekedést.

Amennyiben a műtrágya gyártása annyira fokozódik, hogy a mezőgazdaság igényén felül az erdőtelepítések szükségletét is kielégíti, feltétlenül alkalmazni kell azokat.

Különösen nitrogénre van nagy szüksége a fáknek.

Amíg erre nagyobb mértékben lehetőség lesz, javaslom, hogy kisebb területen próbálják ki a nitrogén műtrágya adagolását, mégpedig kat. holdanként május elején 2–3 q, és június végén ismét 2–3 q pétisót adjunk, melyet tárcsázzunk be a talajba. Különösképpen, ha öntözni is tudunk, 2 év alatt már szemmel látható eredmény mutatkozik.

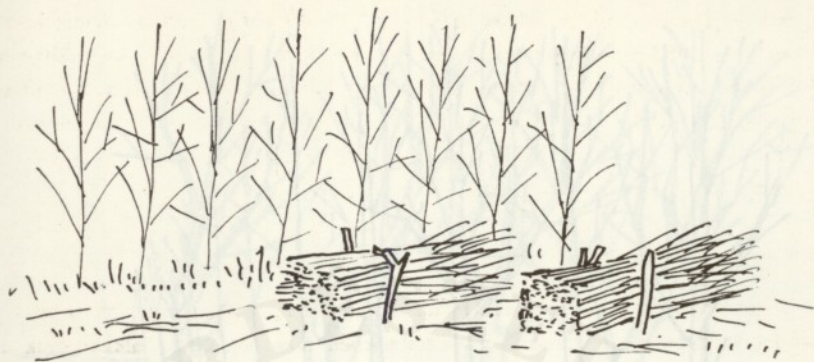
Tisztítás

Amikor a fiatalos záródott, az erdő fái között megindul a létért folytatott küzdelem. Az erősebb, jobb körülmények között levő elnyomja a gyengét, esetleg számunkra értékesebb egyedeket.

A tisztítás az az ápolási mód, amikor a számunkra értékesebb fákat megszabadítjuk a kevésbé értékes egyedek nyomásától. A későbbiekben pedig az egyes fáknek elegendő növekedési területet biztosítunk.

A tudomány mai állása szerint a csemetéket nem szabad a szabad versengés alapján hagyni, hanem szakszerű belenyúlással segíteni kell a minél gyorsabb és értékesebb egyedek növekedését.

A tisztítás a már meglevő állomány további sorsát szabja meg, tehát nem szabad elhanyagolni. A tisztítás elmulasztására különösen reagál a nyárfa. Egy év is jelentős növedék-vesztéssel eredményez, tehát tartsuk be a szakszerűséget.

A fiatal erdősávból már nyári tüzelő is kerül ki

Tisztításkor már vékony fatömeg is kerül ki az állományból. Azért, hogy az oktan kapzsiságot elkerüljük, részes tisztítást soha nem szabad engedélyezni. Az ennél a munkánál elkövetett súlyos hibákat már nem lehet jóvátenni. Az elkövetett mulasztás az állomány végvágásáig kísér, ezért erdész szakember útmutatása nélkül ne végezzük.

Nyesés

Külön kívánok útmutatást adni az erdők és fasorok fáinak nyesésére. Aki dolgozott már deszkával, tapasztalhatta, hogy egyes helyeken az ággöcsök helyei mennyire megnehezítik a deszka megmunkálását. Ezek a fa műszaki tulajdonságát nagymértékben lerontják, ezért nem mindegy, hogy a fa milyen mértékben ághelyes.

A göcsmentes fa megtermesztésének útja — különösen szabad állású fáknál — a szakszerű nyesés. Ebben a tekintetben még ma sem egységes az álláspont.

Véleményem szerint is a szakszerű nyesés nagymértékben javítja a fa műszaki tulajdonságait. Különösen fasoraink tanúskodnak arról, hogy a nyesés sok helyen helytelenül van elvégezve.

A fa testét asszimiláció útján építi. Minél több a levél, annál nagyobb az asszimiláló terület, annál gyorsabb a fatömeggyarapodás. Árnyék hatására a levelek elhálnak, az ágak leszáradnak. Ez a törzs természetes ágtisztulása. Ez azonban nem elegendő, ezt nyeséssel kell segítenünk.

A fajok ágasodása változó.

Elszáradt ág a fa törzsén nem kívánatos, tehát mielőbb el kell távolítani. Minél

Helyesen nyesett nyárfasor

tovább késlekedünk a száraz ágak levágásával, annál nagyobb lesz a szerfa göcsössége. A száraz ágakat bármikor lefűrészeltethjük.

Vigyázzunk arra, hogy a kérget különösen nedvkeringés ideje alatt meg ne sértjük.

Nyárat, fűzet 20–30 éves koráig, egyéb fajokot 50 éves korig nyessük. A nyessendő fák korát a termőhely döntően befolyásolja.

Vastagságuktól függetlenül a száraz ágakat mindig le kell vágni. 8–10 cm-es ágrészeket levágás után célszerű fakátránnyal bekenni.

A felnyesés magasságát, a gazdaságosság és a fa minősége szabja meg. Értékes törzseknél 6–10 m magasságig nyessünk. Az ágakat a törzs felületével párhuzamosan, fűrészszel vágjuk le.

Nem helyes a száraz ágak letördelése, mert a korhadás így nagyobb mértékű lesz, mivel a víz a tört részen beszívároghat a fa testébe. Még rosszabb, ha csonk marad, melyet csak hosszú évek múlva forr be a fa.

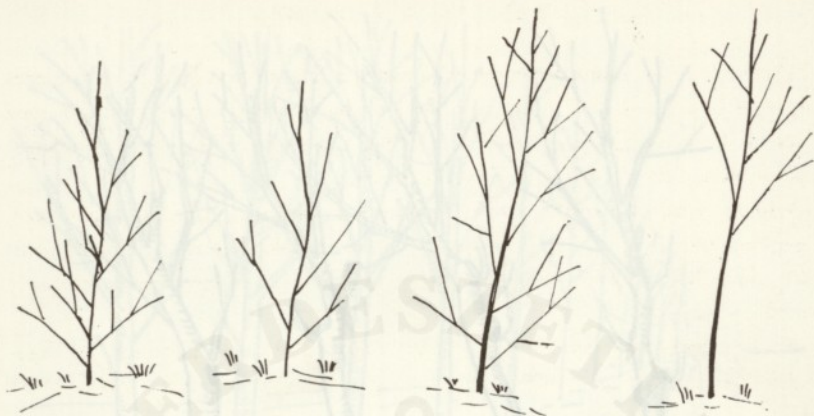
Szakszerűtlenül nyesett nyárfasor. (A törzset túl magasra felnyesték és súlyos hiba az is, hogy csonkokat hagytak. Így a sebeket a fa nem fogja beformni)

Sokkal lényegesebb a száraz ágak eltávolításánál a zöld nyesés. Élő ágak levágását jelenti, mely sokkal előbb beforr, mint a száraz ág helye.

A zöld nyesést az erdei és fekete fenyő megkívánja. A 4–5 cm-es ágakat vágjuk le. A fenyők a sebést gyantával tömük el. Az akác jól bírja az ágak eltávolítását. 10 cm-nél vastagabb sebhely esetén kenjük be a vágás felületét fakátránnyal. A hár-sak, szílek, kőrisek ágtszűtlása jó. 5 cm-ig az ágak levághatók.

A nyárok fényigényes fafajok. Ágasodásra elég hajlamosak. 7–8 cm vastagság felett jó lekenni a sebhelyeket. A nyárok zöld nyesését júniusban végezzük. Az ekkor ejtett seb őszig még beforr. 3–4 éves korig a nyáraknál törzstisztító nyesést ne végezzünk. Kizárólag a törzs és a korona kialakulását szabályozó metszést végezzük el. Két vagy többágú csemetét mindig egy szála vágjuk vissza.

Ikertörzs, villás elágazás, rossz vezérhajtás, továbbá a 7–8 cm körüli oldalhajtásokat vágjuk csak ebben a korban le.

Nyesés előtti

nyesés utáni állapot

3–4 éves korig csak a törzs és a korona kialakulását szabályozó metszést végezzük el

Általában minél jobb a termőhely a fafaj számára, annál vastagabb sebhelyet tud egy tenyészidőszak alatt benőni, tehát annál vastagabb ágat vághatunk le. A túlzott mértékű nyesés káros. Csökken az asszimiláló felület, sok a sebhely, fattyúhajtások nőnek, nagy a fertőzés veszélye.

A nyesést óvatosan végezzük. A nyárákat 4–10 éves korukban a törzs alsó $\frac{1}{3}$ – $\frac{1}{2}$ -ig, 12–15 éves korukban a törzs alsó kétharmadáig tisztíthatjuk folyamatosan fel. Fiatal korban az ágak nemcsak asszimiláló felületet adnak, hanem védik a törzset a sérüléstől.

Több vastag ág esetén 3-nál több 6–8 cm-es ágat egyszerre ne vágjunk le, mert a fa testén igen nagy sebet ejtünk, mellyel lehetőséget biztosítunk a gombák és egyéb másodlagos károsítók megjelenésének, továbbá csökkentjük az asszimiláló levélfelületet.

A nyesésnél vigyázni kell, hogy ágcsonk ne maradjon. A befűrészelést mindig alulról kell kezdeni, hogy az ág behasadását elkerüljük, ami soha be nem gyógyuló fertőzési felületet eredményezne.

3–4 m magasan levő ágaknál a létrát úgy kell használni, hogy a fának támasztáskor a törzset meg ne sértsük. Az ápoló vágásokról tudatosan nem teszek említést, mert azokat már idősebb korban kell végezni, mely még szélesebb szakismereteket követel, meghaladja a telepítések közvetlen fogalmát, s túl van az általam elérni kívánt célkitűzésen.

A fentebb vázolt munkák végrehajtása esetén a feladatot elvégeztük. A végleges megoldásról azonban csak akkor beszélhetünk, ha alkotásunkat a károsítástól meg is védjük. Ez igen nagy feladat, mert az erdőben járó emberek között van gondatlan, nemtörődöm, aki az erdő legnagyobb ellensége.

A juhász, a gulyás, a kecskepásztor, a traktoros, az öntöző, kútúró, az alagsövező, a gépkocsivezető, a katona, a háromszögelő, az ebédelő dolgozó, a kiránduló turista, a repülő vegyszerező gondatlansága mind-mind veszélyezteti az állomány fennmaradását.

A károkozást természetesen nem általánosíthatom. Akinek nem inge, ne vegye magára. Az alábbi eseteket többször láttam, így okulás végett leírom azokat. Miből is áll a kártétel?

A *juhász* előszeretettel legelteti nyáját a füves, oldalágakkal bíró lombos erdőben. Nagyobb gyapjúhozam, nagyobb prémium kecsegtet, ha többet eszik a birka. Sokan azt mondják, az a jámbor állat az, hogy a fűvet lerágja, nem csinál kárt. Valóban, ha helikopterről harapná le a fűvet, így is lenne, de leharapja a zöld hajtásokat is.

A legnagyobb kárt azonban a taposásával okozza. A talajt annyira összetömríti, hogy a talaj levegőzöttsége és morzsás szerkezete megszűnik. A gyökereket a talaj, mint középkorú vitét a páncél, körülfogja. A víz nem tud beszivárogni a talajba, elfolyik.

A gyökerek nem tudják kifejteni élet-tevékenységüket, a fa először csúcsháradt lesz, majd elpusztul. Még ennél is nagyobb kárt okoz a *kecskepásztor*, amikor nyája a fentiekén kívül a csúcshajtást is lelkiismeretfurdalás nélkül lerágja. A veszedelmes ellenség a kórót még a háztetőn is eléri.

Mind a kecskét, mind a juhot vigyük nekik megfelelő legelőre, de minél messzebb az erdőtelepítésektől.

Egy-egy ilyen juh és kecskejárta erdőterület olyan, mint ha vegyszerezve lenne. A „vegyszer” azonban pusztító hatású. Akadályozzuk meg a birka, a kecske károsítását. Ha a juhász nem érti meg, hogy a legeltetés tilos, az okozott kárt fizetessük meg vele.

A *gulyás* szeret az erdőben delelni. A jószág lerágja a lombot, dörgölésével kitördeli a kis fákat. Állandó járásával árkocskák keletkeznek. A talaj tömődött lesz.

Az „eredmény” a fák pusztulása.

A kecske veszedelmes ellensége a fának

A legeltetés kártevésének időtálló példája a kopár Karszthegység Jugoszláviában. Ezer meg ezer kat. holdon még gyér fű is alig terem, ami a legeltetés következménye. Jugoszlávia még a legnagyobb erőfeszítések árán is csak csigalassúsággal, óriási anyagi befektetéssel tudja a kopárok területét csökkenteni.

A vészes példáért nem kell a szomszédba mennünk.

Látogassuk meg a történelmi nevezetességű Veszprém városát és ránduljunk ki a Veszprém környéki kopárokra. Itt ugyancsak láthatjuk a legeltetés igen káros emlékeit. Évtizedes munkával is csak töredékét sikerült nagy költséggel fával betelepíteni.

A budai, a vértesi, a börsönyi, a pilisi stb. kopáraink mind-mind intő például szolgáljanak a mértéktelen erdőirtás és a legeltetés káros következményeire.

A traktoros, hogy minél kevesebb legyen a föld végén a beszegés, — tisztelet a kivételnek — előszeretettel fordul meg a fásítások szélső sorait érintve. Nem gondol arra, hogy ezzel a csemetét összetöri, amely ha életben marad, már csak sínylődik.

Egyik tábláról a másikra való áttérés esetén gyorsabban megközelíthető az új munkahely, ha lehetőleg minden gép máshol átvonul a mezővédő erdősávon. Ezzel néhány percet valóban megtakarít, de sok ezer forint kárt okoz. Ezeket az önkényes kilengéseket meg kell szüntetni. A traktorosoknak meg kell magyarázni,

hogy az erdőtelepítés megvédése nekik is kötelességük. Ezen a téren igen nagy felelősség hárul az öntudatos brigádvezetőkre.

Az öntöző-kutak készítője szívesen dolgozik a fásítás közepén. Nem tudom, a szebb környezet, vagy a tudatlanság jelöli-e ki számukra a helyet, de bizonyos, hogy nagy kárt okoznak. A kútgyűrűket az erdősávokba rakják le, hogy azokat a nap ne süsse, s a szomszéd meg ne lássa, ha egy-két gyűrű marad az utókornak. Fegyelem és lelkiismeret kérdése, s a fenti kár máris megszüntethető.

Az alagsövező rendkívül értékes munkát végez, de igen sokszor nagy kárt okoz, amikor az erdősáv szélső sorait betakarja földdel, s utána a befektetett csöveket fedi be földdel kevert csemetével. Mielőtt a csöveket leraknák, előtte biztos helyre, a fásításba raktározzák. Mindezzel jelentős kárt okoznak a népgazdaságnak.

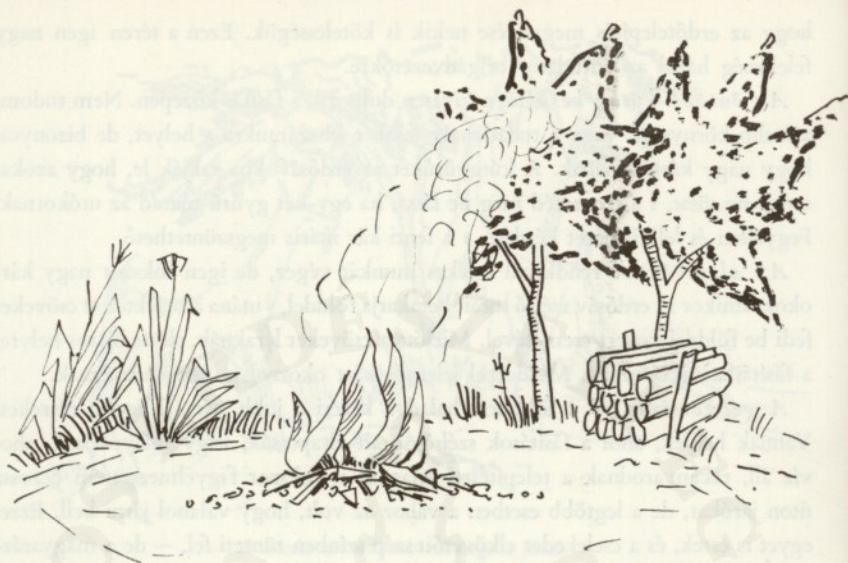
A gépkocsivezető a földúton haladva keresi a jobb, sármentesebb részeket. Vannak helyek, ahol a fásítások szélső sorait eltapossák, vagy mélyedésnél, ahol víz áll, rákanyarodnak a telepítésre. Magam is sokszor figyelmeztettem e rossz úton járókat, de a legtöbb esetben a válasz az volt, hogy valahol járni kell. Ezzel egyet is értek, és a cselekedet elkövetőit szép színben tünteti fel, — de a magyarázkodás a kárt nem szünteti meg. Vannak persze olyan esetek is, amikor szándékos károkozás történik. A felvilágosító munka mellett szükséges a földutak olyan állapotban tartása, hogy azokon a gépek közlekedése biztosítva legyen. Néha azonban a megtorlásnak sem szabad elmaradni.

A katona, hogy rejtse, álcázza magát, letördeli az ágakat, s maga elé tűzi, sapkájába, derékszíja alá dugja. Ilyenkor nem válogatják a fafajokat, s nem is gondolják, milyen kárt okozhatnak. A gyakorlatokra szükség van, azokat azonban úgy kell végrehajtani, hogy a fásításokban a legkisebb kár se essen. Ez a parancsnokok felvilágosító munkáján, s a fegyelmezett végrehajtáson múlik.

A háromszögelő az irányzásoknál sokszor választja a könnyebb, rövidebb megoldást. Az irányba eső fákat kivágja, „egyszerűsíti” a sokszögmenetet. Ezzel természetesen nagy károkat okoz.

Az ebédelő dolgozó élményt szívesebben fogyasztja a nyári melegben a fák árnyékában, mint a forró napon. Ez helyes is, hiszen a fásítások végső célja a dolgozók kényelmének szolgálata. Sokan azonban a bicskájuk élet a mellettük levő fácskán próbálják ki. Fogpiszkálókat, sétatobot faragnak a pihenő alatt. Nem gondolnak arra, hogy ez drága szórakozás. Ilyenkor szükséges a józan gondolkodású dolgozók figyelmeztető szava. Gondoljanak csak arra, hogy a fácskák védelme holnap is kell és dolgozótársuk is igényt tart majd rá, tehát nem szabad pusztítani.

A kiránduló turista, ha fegyelmezetlen, igen nagy károkat okozhat. Gyakori

Meg nem engedett helyen ne rakj tüzet az erdőben, mert nagy kárt okozhatsz!

ténykedés a szalonna sütés. Ehhez az erdőben — lehetőleg a számára legszebb helyen — tüzet kell rakni. A legközelebbi fák letörésével kell szert tenni tüzelőre. Az egyenes növéssű, széptörzsű fácskákból nyársat kell faragni. S közben nem is gondolnak arra, hogy ez egymagában is káros. Étkezés után tovább mennek. A parázsló tűz már megtette kötelességét, nincs rá szükség. Ott hagyják. Hazafelé menet még biztosítják a legszebb lombból a csokrot. S mielőtt még elhagynák az erdőt, már találkoznak a tűzoltókkal, akik sietnek a szalonnasütés miatt keletkezett tűz oltására. Budapest környékén, de másutt is igen gyakori ez a nagy károkat okozó gondatlanság. Egy-egy fegyelmezetlen csoport elvonulása után olyan lesz az erdő, mint az elhagyott csatatér. Letördelt ágú fák, konzervesdobozok, füstölő cigarettavégek, szétszórt papírok, narancs-, citrom-, tojás és egyéb földi jó maradványai jelzik, hogy így is lehet károsítani. Ezek a „turisták” sok-sok millió forintot lopnak ki a népgazdaság zsebéből, és még több bosszúságot okoznak a természetkedvelő, pihenni vágyó dolgozóknak. Az erdőben legyünk vidámak, jókedvűek, gyönyörködjünk munkánk szépségében és becsüljük azt meg. Védjük, hiszen mindnyájunké. A parkerdőket nehéz milliókért a saját szórakoztatásunkra telepítjük. Mégis, ha nem elég a szép figyelmeztető szó, az utak melletti figyelmeztető tábla, akkor a törvény szigorával kell eljárni.

Kirándulás közben ne tördeljük le az ágakat, ne hagyjuk szét a hulladékot!

A repülő vegyszerező, ha munkáját nem elég körültekintéssel végzi, súlyos károkat okozhat a fásításokban. Az Atrazin, a Simazin, a Hungazin rossz adagolásban az erdőszáv teljes pusztulását jelentheti. Szükség van tehát a szabályok szigorú betartására, s akkor a károkozás a legkisebb lesz. Erősebb légmozgás esetén ugyanis a szomszéd fásításra mindig jut egy kis vegyszer. Ez azonban elhanyagolható kárt okoz.

Láthatjuk tehát, hogy erdőtelepítéseink milyen sokféle károsításnak vannak kitéve. Megvédésükről körültekintően gondoskodnunk kell. Jó védelmet nyújt, ha talajforgató ekével a telepítések körül mély barázdát húzunk.

A fásítások szegélyeire ültessünk szűrős cserjéket, — rózsát, kökényt, galagonyát, ezüsfát, s ezzel védjük fásításainkat a külső károkozóktól. Átjáróknál oszlopokra szegezett 2—3 soros drót is sokat véd.

Egyes helyeken a tűz az erdő legnagyobb ellensége. Erdei tűz leggyakrabban nagy városok közelében van, ahova gyakori a dolgozók kirándulása. A tűz a legnagyobb kárt elegenden fenyegekben okozhatja, mely kedvez gyors továbbterjedésének. Mindezt csak segítheti a száraz alom, fű. A tüzet majdnem mindig ember idézi elő.

Villámcsapás az esetek 1–2%-ában okozza csak az erdei tüzet. A gondatlanul elhagyott, vagy rosszul eloltott tűz, melynél melegedtek, szalonnát sütöttek, ebédelték, gyakran lobbantja lángra a környéket. De keletkezhet erdei tűz eldobott cigarettavégtől, pipából kivert parázból is. A hanyagság mellett tudatos károkozás is előfordul, a gyújtogatás. Erdei tűz okozója lehet erdei üzem, gyár is. A vasutak közelében sokszor lobbantja lángra az erdőt a mozdony szikrája.

A leggyakoribb az alomtűz, amikor a száraz avar égése futótűzként terjed. Ez a koronákra is átterjedhet, s ilyenkor koronatűzről beszélünk.

Az erdei tűz sokszor igen nagy területeket semmisíthet meg. Tűzrakásnál mindig elővigyázatosaknak kell lennünk. A száraz avart, fűvet takarítsuk el. Távozáskor a rakott tüzet el kell oltani és körülölelni. Mozdonyszikra ellen tisztántartott utakkal védekezzünk. Nagyobb területű erdőtelepítések alkalmával készítsünk tűzvédő pásztákat, melyet mindig tartsunk tisztán.

A keletkezett tűz oltása nagy szakértelmet kíván, ezért a tűz oltását a legjobban hozzáértő vezesse.

A tüzesetet mindig azonnal jelenteni kell a Tanácsnak, Erdészetnek, tűzoltóknak, rendőrségnek, akik a szükséges intézkedést megteszik.

Az erdei tüzekkel és azok oltási módjaival igen hosszasan lehetne foglalkozni, ez azonban célkitűzésemről eltér. Röviden csak azt kívánom megjegyezni, hogy erdőben tüzet rakni csak az arra kijelölt helyen lehet. Távozás után a tüzet oltsuk el és földdel először szórjuk körül, majd teljesen takarjuk le. Cigarettavéget gondosan eloltva dobjunk csak el, de még akkor is tapossunk rá. Ha a fentieket betartjuk, a tüzesetek legalább fele megszűnik, ami a népgazdaságnak igen jelentős anyagi megtakarítást jelent. Ha ég az erdő, az oltásban kötelesek vagyunk részt venni.

Az erdőszegélyek kialakításának fő célja, hogy az erdőt emberi, állati károsítástól védje. Megakadályozza azt, hogy a szél az avart szabadon elvigye. Mezővédő erdősávok szélső soraiba lehetőleg szúrós cserjéket ültessünk. Ezek jó védelmet adnak a többi fafajoknak. Tömb erdőknél a fentiekén kívül az erdőszélekre még fagyalt, mogyorót, bodzát stb. is telepítsünk. Sűrű erdőszegély jó védelmet ad az állatok, az ember ellen. Akadályozza a falopást. Meggátolja, hogy a szél a lehullott leveleket elvigye, melyre a talajerőfenntartás érdekében nagy szükség van.

VADKÁRELHÁRÍTÁS

Az erdő vad nélkül olyan, mint a falu lakó nélkül. A vad nemcsak vadászati és élelmezési szempontból jelentős. Egy természetkedvelő ember számára szívet-lelket gyönyörködtető látvány, ha pihenőnapján az erdei kirándulás alkalmával egy rudliban 15–20 szép szarvast lát. Ezt az érzést pénzben nem lehet kifejezni, mégis igen nagy a jelentősége.

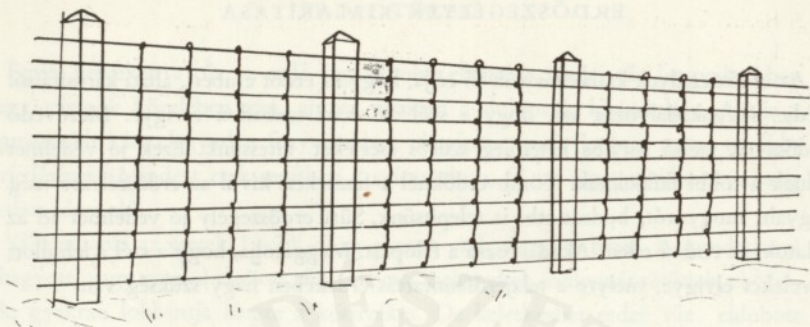
A vad létszámának azonban összhangban kell lenni a terület vadeltartóképeségével. Ez azt jelenti, hogy csak annyi vadat hagyunk életben, amennyi a területen megtalálja az életfenntartáshoz szükséges táplálékot anélkül, hogy ezzel a fásításokban jelentős kárt okozna. Itt-ott egy-egy csemete lerágását kárna minősíteni annyi, mint lopásért feljelentést tenni az ellen, aki a cseresznyefáról egy szem cseresznyét leszakított.

Vadra is szükség van, de a fásítást is meg kell védeni. Szarvas, dāmivad, őz, nyúl károsítása a telepítésekben igen jelentős lehet. A vad károkozását a minimálisra kell csökkenteni. A vadkár elhárítására már igen sokféle próbálkozás történt.

Vetettek olyan növényeket a telepítésbe, melyet a vad szívesen fogyaszt. A fákat bekötötték náddal. A hajtások végére üveggyapotot raktak, vagy szúróra kiképzett bádognúpot. A területet behálózták dróttal, melyre konzerves dobozokat aggattak. Raktak ki különböző divatruhába öltöztetett bábuk. Alkalmaztak véralbumint, újabban Leporex vadkár elhárító szert. Használtak lécet, tüskés-drótot, vadszinórt stb., stb.

A vadkár elhárítás azonban ezekkel a módszerekkel megnyugtatóan még nem oldódott meg.

A legbiztosabb védelem a vadkár elhárító kerítés. Szarvas, őz, vaddisznó ellen

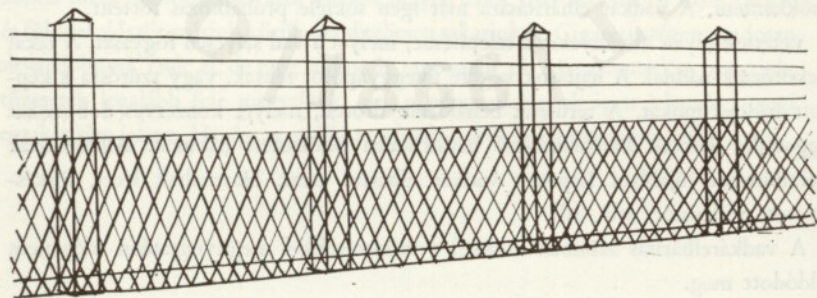
Vadkárelhárító kerítés — szarvas, dämvas, őz, vaddisznó ellen

huzalos, nyúl ellen gépfonatos kerítés alkalmazása szükséges. Igen drága védekezési mód, de hatásos. Ezzel az elhárítási módszerrel tömberdő-telepítést védünk.

Erdősávoknál azok hosszanti elhúzódnása miatt ezt a módszert csak a legritkább esetben alkalmazhatjuk, mert annyira költséges, hogy kivitelezése ésszerűtlen lenne. Itt a fentebb felsorolt módok valamelyikét vagy több elhárítási módot is alkalmazhatunk egyszerre. A legújabb kísérletek a Leporex vadkárelhárító szer alkalmazását tartják a legjobbnak. A szerrel bekenjük vagy lepermetezzük a megvédeni kívánt részeket. Két-három hónapig egy vegyszerezés védelmet ad. A Leporex beszerzésére vonatkozólag az erdőgazdaságok szívesen adnak felvilágosítást.

Összefüggő telepítések köré — ahol a vadkárosítás jelentős mértékű — kerítés építését javaslom. Alkalmazhatunk beton, vagy faoszlopokat.

A nyúl ellen a hálót 10 cm-re süllyesszük a föld színe alá, hogy a nyúl ne tudjon bebújni. Ez a költséges védekezési mód a telepítés erőteljes, gyors növekedésében bőségesen megtérül.

Vadkárelhárító kerítés — őz, nyúl ellen

A bejáró kapukat mindig tartsuk zárva, mert hiába van meg a kerítés, ha a kapukon a vad szabadon közlekedhet. Az erdőtelepítés őre gyakran járja be a területet. Szarvast, őzet ki lehet hajtani a fásított területről. Nyulat pedig, ha szükséges, — ugyanúgy, mint a csemetekertben — ki kell löni.

Téli időszakban, amikor az eleség a legkevesebb, rendszeresen takarmányozzuk a vadat. Ezzel károsításukat mérsékelni tudjuk.

Ha figyelembe vesszük, hogy a vadkárosítás az országnak évente 250 millió forint kárt okoz, rádöbbenünk arra, hogy ezt csökkenteni kötelességünk, mert jelentős népgazdasági érdek.

TÖRVÉNYEK VÉDIK AZ ERDŐT!

Aki az erdővel szemben szabálytalanságot követ el, az vét a társadalmi tulajdon ellen, amiért törvényeink legszigorúbban büntetik. Erre igen nagy szükség van, mert sokan még mindig nem értik meg az erdők óriási jelentőségét, és azt, hogy az erdő közösségi tulajdon, melynek védelme minden dolgozó elsőrendű kötelessége.

Előfordul, hogy az emberek közül néhányan garázdálkodásukkal, gondatlanságukkal a közösségnek tetemes kárt okoznak. Ha nem elég a figyelmeztető szó, sújtson le ezekre a törvény szigora.

SZÚRJUK LE A TANULSÁGOKAT!

Mindennap életünkben döntő szerepet játszik a fa. Napról napra nagyobb az igény belőle. A jövőt illetően az egyes országok erdőgazdaság-politikájának fő feladatává kell tenni, hogy elérje az erdőállomány fatömegének állandó és gyors gyarapodását.

Hazánkban a szocialista társadalmi viszonyok megkönnyítik az erdők és mezővédő erdősávok telepítésének lehetőségét. A telepítésre van elég megfelelő területünk. Fásíthatunk anélkül, hogy a mezőgazdaság termelési alapját, a szántót jelentősen kisebbsítenénk. A fásítás társadalmi ügy, ezért végrehajtása országos méretű hozzáállást követel.

Az erdőtörvény és a földvédelmi törvény helyes összhangja biztosítja az ésszerű, gazdaságos fásítást.

A beültetett folyók, utak, patakok, vasutak mente és a parlagterületek 10 év múlva már ontják a fát.

Rövid idő alatt 3 millió m^3 -rel emelkedhet az évi fatömeg gyarapodásunk, amely a lakosságnak jelentős anyagi előnyöket jelent.

Jugoszlávia, Olaszország és más államok fásítási tapasztalatait hasznosítsuk országunkban.

Egyre több mezőgazdasági szakember látja be a fásítás kimagasló jelentőségét. A mezőgazdaság szocialista szektorai rokonszenveznek az erdőtelepítés gondolatával és egyre többen látnak hozzá a probléma megoldásához. Fokozódik a száma azoknak, akik felismerik a nyárfásításban rejlő hatalmas anyagi tartalékokat.

A felvilágosító munka mellett az anyagi ösztönzés, a jutalmazás is előbbre viszi a kibontakozást.

A minimálisan 900 millió forintos évi terméktöbbslet jelentős mértékben emeli a dolgozók életszínvonalát.

Döntő jelentőségű az erdőtelepítések termésfokozó hatása, és eszmei értéke is. A szél elleni védelem, a párolgás csökkentése, a páratartalom emelése, a hőmérsékleti szélsőségek mérséklése, a madárvédelem mind jelentős velejárói a fásításnak.

Az erdők szépségei új alkotásokra készítetik az embert, ezért is óvjuk természeti ritkaságainkat.

A városok zöldövezetei, az üdülők, szanatóriumok az erdőben visszaadják a dolgozók egészségét.

Az erdőtelepítést, a mezővédő erdősávok ültetését nagy fontosságukhoz méltóan gondosan tervezzük meg és szakszerűen hajtsuk végre.

A fásítási munkákat mindenütt hozzáértő személy irányítsa. Törvényeink előírása szerint időben szerezzük meg az erdőtelepítési engedélyt. Vegyük igénybe az erdőgazdaságok segítségét, továbbá az állam anyagi támogatását.

Szakszerű, lehetőleg mélyforgatásos talajelőkészítés, lelkiismeretes csemete szállítás és vermelés, gondos ültetés, szorgalmas ápolás, szigorú, körültekintő védelem, rövid 10–15 év alatt már meghozza munkánk gyümölcsét. Valóra válik az 1961. évi VII. számú erdőtörvény végső célkitűzése, a lakosság jobb ellátásának biztosítása érdekében a több, jobb, olcsóbb fatömeg megtermelése.

Megtermelése olyan módon, hogy ezáltal nemcsak gazdagabb, de szebb, derűsebb, egészségesebb lett házunk tája, szülőföldünk, az ország.

FÜGGELÉK
AZ ERDŐKRŐL ÉS VADGAZDÁLKODÁSRÓL
SZÓLÓ 1961. ÉVI VII. TÖRVÉNY
[VÉGREHAJTÁSÁRÓL A 33/1962. (IX. 12) SZÁMÚ
KORMÁNYRENDELET INTÉZKEDIK]

I. FEJEZET

A törvény célja

EVT 1. § A törvény célja, hogy

— a meglevő erdők korszerű kezelése, az új erdőtelepítések és a fásítások révén az ország élőfakészlete tovább növekedjék, a népgazdaság és a lakosság több, jobb és olcsóbb fához, valamint egyéb erdei termékhez jusson;

— az erdők és fásítások fokozottabb mértékben betöltsék talajvédelmi, vízgazdálkodást szabályozó, helyi éghajlatot befolyásoló, egészségvédő és egyéb hasznos rendeltetésüket.

— a vadgazdálkodás és a vadászat minél jobban megfeleljen népgazdasági rendeltetésének, illetve elősegítse vadgazdálkodási kultúránk továbbfejlesztését.

II. FEJEZET

A törvény hatálya

EVT 2. § Az erdőkre vonatkozó rendelkezések hatálya az erdőkön felül a fásításokra, valamint az erdőtelepítésekre kijelölt területekre (a továbbiakban: erdő, fásítás) is kiterjed.

EVT 3. § A törvény alkalmazásában

a) erdő az erdőjellegű faállománnyal borított terület, a felújítandó vágásterületekkel, közbenső tisztásokkal, üzemi utakkal, nyiladékokkal, rakodókkal, csemetékertekkel és az erdőgazdálkodás céljait közvetlenül szolgáló egyéb területekkel együtt;

b) fásítás a külterületen levő fásor, facsoport, a fél hektárnál kisebb erdőfolt, valamint az olyan fásított legelő, amelyen a fák koronája a területnek legalább egyharmadát borítja.

EVT 4. § Az erdőkre és a fásításokra vonatkozó rendelkezések hatálya nem terjed ki

a) a kertre, a zártkertre, a szőlőre, a gyümölcsösre, valamint az olyan területekre, amelyeket törvényes rendelkezéssel kivontak az erdőgazdasági művelés alól;

b) a belterületen levő erdőkre és erdőjellegű faállománnyal borított olyan területekre, amelyek liget, park, élőfagyűjtemény (arborétum) célját szolgálják;

c) az olyan fasorokra, facsoportokra, erdőfoltokra, amelyek bár külterületen, de épülethez tartozó udvarban, továbbá a külterületi települések beépítésre szánt területein vannak.

III. FEJEZET

Az erdők kezelése és használata

EVT 5. § (1) Az állami tulajdonban álló erdőket — ha a törvény kivételt nem tesz — az állami erdőgazdaságok kezelik.

(2) Állami tulajdonban levő erdőt minisztérium vagy országos hatáskörű szerv (a továbbiakban; minisztérium), illetve a főfelügyelete alá tartozó vállalat (szerv) is kezelhet, ha az erdő a minisztérium, illetve a szerv feladatának elvégzéséhez nélkülözhetetlen.

EVT 6. § A mezőgazdasági termelészövetkezet (a továbbiakban: termelészövetkezet) az állam által határidő nélküli használatra juttatott, a tagjai által használatába adott, valamint az általa haszonbérlet erdőkben közös gazdálkodást folytat.

EVT 7. § Az erdőbirtokossági társulatok erdeiben a területileg illetékes állami erdőgazdaság gazdálkodik. Ha a gazdálkodás az erdőnek az erdőgazdaságtól való távolsága miatt nem gazdaságos, az erdőt a legközelebbi állami gazdaságnak vagy termelészövetkezetnek kell haszonbérbe adni.

EVT 8. § A termelészövetkezeti községekben és városokban az egyéni használatban levő erdőket tulajdonosaik kötelesek a területileg illetékes állami erdőgazdaságnak haszonbérbe adni. Ha a haszonbérlet útján való hasznosítás az erdőnek az erdőgazdaságtól való távolsága miatt nem gazdaságos, az erdőt a legközelebbi állami gazdaság vagy termelészövetkezet veszi haszonbérbe.

EVT 9. § (1) Erdőnek állami kezelő szervtől másik szerv kezelésébe (használatba) való átadásához, bármely jogcím alapján természetben való megosztásához, továbbá az erdő művelési ágának megváltoztatásához az országos erdészeti hatóság (37. §) hozzájárulása szükséges.

(2) Árvédelmi töltés előtt telepített hullámtéri véderdőt megosztani nem szabad.

EVT 10. § (1) Az erdő, fásítás kezelője (használója) a jogszabályok rendelkezéseinek és az üzemtervnek (13. §) megfelelően jogosult

a) virág, növényi díszítőanyag, lombtakarmány, lombalom, humusz, zuzmó, moha, gyanta, magvak, erdei gyógynövények, erdei gyümölcsök, gomba gyűjtésére;

b) növényi cserzőanyagok, fűz vessző, fűzbot, nyír vessző, nyír rőzse, sajmeggybot, sikárgyökér, továbbá előhasználatként karácsonyfa termesztésére;

c) nád, sás, gyékény termelésére;

d) fűkaszáásra;

e) agyag, homok, kavics, kő és mészkő kitermelésére;

f) mész- és szénégetésre

és más erdei mellékhasználatokra, valamint a mellékhasználatok útján nyert termékek (termények) felvásárlására és forgalomba hozatalára.

(2) Erdőben, fásításban virágot, gyümölcsöt és gombát a személyes szükségletet meg nem haladó mértékben mindenki szedhet.

IV. FEJEZET

Az erdőgazdálkodás alapelvei

EVT 11. § (1) Erdőkben, fásításokban, valamint a telepítésre kijelölt területeken a területegységre eső hozamok növelése érdekében a termőhelynek megfelelő fafajokat kell termesztetni. Lhetőleg több fajból álló (elegyes) állományokat kell kialakítani.

(2) A talajleemosás megelőzése érdekében tarvágást csak sík és enyhén dombos területen szabad végezni.

(3) Az olyan erdőt, amelynek alapvető rendeltetése a talajvédelem vagy a műtárgyak védelme, illetőleg, amelynek fenntartása egészségügyi, vízgazdálkodási vagy egyéb különleges célokat szolgál, véderdővé kell kijelölni. Ezekben az erdőkben elsődlegesen az alapvető rendeltetés megvalósulását kell biztosítani.

EVT 12. § Erdőben, fásításban, csak rendeltetésének megfelelő gazdálkodást szabad folytatni. Nem megfelelő gazdálkodás esetében a tanács végrehajtó bizottsága mezőgazdasági szakigazgatósági szerve a kezelőt (használót) a gazdálkodás megváltoztatására kötelezheti (38. §).

EVT 13. § (1) Minden erdőben jóváhagyott, legalább tíz évre szóló erdőgazdasági üzemterv szerint kell gazdálkodni.

(2) Az erdőgazdasági üzemterveket az országos erdészeti hatóság felügyelete alatt működő erdőrendezőiségek készítik el. Erdőgazdasági üzemtervet saját üzeme részére minisztérium és termelőszövetkezet is készíthet, ha erdőmérnöki képzettségű szakembert foglalkoztat.

(3) Az erdőgazdasági üzemterveket — az érdekelt miniszterekkel, a termelőszövetkezetek használatában levő erdőkre vonatkozóan pedig a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben — az országos erdészeti hatóság vezetője hagyta jóvá.

EVT 14. § (1) Az erdőt kezelő (használó) szervek az erdőgazdasági üzemtervek alapján éves tervet készítenek.

(2) Az éves terveket az állami erdőgazdaságok által kezelt, üzemeltetett és hasznóbérelt erdőkre vonatkozóan az országos erdészeti hatóság, a minisztériumok, illetve a főfelügyeletük alá tartozó szervek által kezelt és hasznóbérelt erdőkre vonatkozóan — az országos erdészeti hatóság vezetőjével egyetértésben — az illetékes miniszter hagyja jóvá. Egyéb erdőkre vonatkozóan a jóváhagyás a tanács végrehajtó bizottsága mezőgazdasági szakigazgatási szervének hatáskörébe tartozik.

EVT 15. § Üzemtervtől, illetve éves tervtől eltérő fakitermelést (rendkívüli fahasználatot) — sürgős szükség esetét kivéve — csak az erdőgazdasági üzemtervet, illetve az éves tervet jóváhagyó szerv engedélyével szabad végezni.

V. FEJEZET

Az államerdészeti üzemeltetés és az erdőgazdálkodás szakmai irányítása

EVT 16. § Az erdőbirtokossági társulatok erdeiben az állami erdőgazdaságok államrendészeti üzemeltetés keretében gazdálkodnak; elvégzik a szükséges erdőgazdasági munkákat és ellátják az államerdészeti üzemeltetéssel kapcsolatos pénz- és anyagkezelést.

EVT 17. § (1) A minisztériumok és a főfelügyeletük alá tartozó vállalatok (szervek) által kezelt és hasznóbérelt erdőkben, fásításokban a terület nagyságára tekintet nélkül, a termelészövetkezetek által használt és hasznóbérelt erdőkben, fásításokban pedig, ha ezek összterülete a harminc hektárt meghaladja, az erdőgazdálkodást az állami erdőgazdaságok szakmai irányítása mellett kell folytatni.

(2) A minisztériumok és a főfelügyeletük alá tartozó vállalatok (szervek) által kezelt és hasznóbérelt erdőkben, fásításokban folyó gazdálkodás szakmai irányításának feltételeit — az illetékes miniszterekkel, országos hatáskörű szervek vezetőivel (a továbbiakban: miniszter) egyetértésben — az országos erdészeti hatóság vezetője állapítja meg.

(3) A termelészövetkezetek erdőgazdálkodásának irányítása keretében az állami erdőgazdaságok segítik a termelészövetkezeteket az erdőgazdálkodással összefüggő tervezésben és egyéb munkálatokban.

EVT 18. § Az államerdészeti üzemeltetésért, illetve az erdőgazdálkodás szakmai irányításáért — ha azt az állami erdőgazdaságok látják el — járulékot kell fizetni.

EVT 19. § A termelészövetkezetek által használt (hasznóbérelt), harminc hektárt meg nem haladó erdőkben, fásításokban az erdőgazdálkodás szakmai irányítása a tanács végrehajtó bizottsága mezőgazdasági szakigazgatási szervének a feladata.

Erdőtelepítés és fásítás

EVT 20. § (1) Közérdekből erdőt kell telepíteni, vagy fásítást kell létesíteni

a) a városok, községek, lakótelepek, ipartelepek, kórházak, üdülőhelyek körül és egyéb területeken;

b) ahol a termőtalaj pusztulása vagy eltávolítása folytán várható károk csak erdőtelepítéssel előzhetőek meg;

c) az árvízvédelmi töltések védelmére.

(2) A víz és a szél káros hatásainak megakadályozása céljából erdősávokat vagy fasorokat kell telepíteni a talajvédelmi terveknek megfelelően kialakított táblák határvonalán, a legelők szakaszhatárain, a majorok körül és a közutak, vasutak, vízfolyások, csatornák mentén.

EVT 21. § Erdőtelepítésre és fásításra elsősorban a mezőgazdasági termelésre nem alkalmas és arra gazdaságosan alkalmassá nem tehető területeket kell igénybe venni. Olyan területeket, amelyeken mezőgazdasági termelést folytatnak, továbbá amelyek mezőgazdasági termelésre alkalmasak vagy arra gazdaságosan alkalmassá tehetőek, csak a mezőgazdasági rendeltetésű földek védelméről szóló 1961. évi VI. törvény rendelkezéseinek megtartásával szabad erdőtelepítésre és fásításra igénybe venni.

EVT 22. § (1) A közérdekű erdőtelepítés és fásítás — ha jogszabály másként nem rendelkezik — a 20. §-ban megjelölt terület tulajdonosának, illetve kezelőjének (használójának) kötelezettsége.

(2) A közérdekű erdőtelepítés és fásítás végrehajtásához nyújtható állami támogatás módját és mértékét a Minisztertanács állapítja meg.

VII. FEJEZET

Az erdők, fásítások őrzése és védelme

EVT 23. § (1) Az erdő, fásítás őrzéséről és védelméről a kezelőnek (használónak) kell gondoskodnia.

(2) A kezelő (használó) a kezelésében (használatában) levő erdő határait köteles jól látható jelekkel megjelölni.

EVT 24. § (1) A károk megelőzése érdekében a kezelőnek (használónak) az őrzési teendőkkel a feladatkör ellátására alkalmas, megfelelő számú személyt kell megbíznia.

(2) Az állami tulajdonban és kezelésben, az államerdészeti üzemeltetésben levő,

valamint az állami erdőgazdaságok és állami gazdaságok által haszonbérelt erdők, fásítások védelmével, és ennek irányításával munkakörüknél fogva megbízott dolgozókat, egyéb erdők tekintetében pedig a hatósági esküt tett erdőőröket a büntetőjogi védelem szempontjából hivatalos személyeknek kell tekinteni.

(3) Az előző bekezdésben felsorolt személyek közül az állami vállalatok (szervek) alkalmazásában álló dolgozókat, valamint a kizárólag az erdő, fásítás őrzésével foglalkozó erdőőröket megilleti az erdészegyenruha viselésének és használatának joga.

EVT 25. § (1) Erdőben csak az országos erdészeti hatóság engedélye alapján szabad az erdő rendeltetésszerű használatát akadályozó tevékenységet folytatni. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a bányászatról szóló 1960. évi III. törvény 46. §-ának (1) és (2) bekezdésében felsorolt tevékenységekre.

(2) A földmérési munkára jogosult szervezeteknek erdőben geodéziai jelek és azokhoz tartozó létesítmények elhelyezése érdekében végzett tevékenységére az erre vonatkozó jogszabályok rendelkezései az irányadók.

EVT 26. § (1) Az országos erdészeti hatóság vezetője köteles megtenni a szükséges intézkedéseket, hogy az erdők — az alapvető célkitűzések sérelme nélkül — a dolgozók üdülését, pihenését is szolgálják.

(2) Az erdei utakat közlekedésre, az erdőt üdülésre, pihenésre bárki használhatja.

(3) Ha az erdő- vagy a vadgazdálkodás védelme szükségessé teszi, az erdő kezelője (használója) az erdőben egyes utakon, ösvényeken a forgalmat vagy egyes erdőrészekbe a belépést korlátozhatja, vagy megtilthatja.

EVT 27. § (1) Erdőben, fásításban megfelelő intézkedést kell tenni a tűzvédelem biztosítására és gondoskodni kell a tűzrendészeti szabályok megtartásáról.

(2) Aki erdőben tüzet észlel és azt eloltani nem tudja, haladéktalanul köteles a tüzesetet az oltásra képes szerv vagy személy tudomására hozni.

(3) Az erdőtűz eloltásában az erdő, fásítás kezelőjével (használójával) munkaviszonyban álló dolgozókon, valamint az állami és önkéntes tűzoltóságon kívül — felhívásra — a közelben tartózkodó személyek is kötelesek részt venni.

EVT 28. § Erdőben legeltetni tilos. A kivételekre vonatkozó rendelkezéseket a Minisztertanács állapítja meg.

VIII. FEJEZET

Iparifa felajánlása. Erdei termékek szállítása. Faanyagok feldolgozása

EVT 29. § Az erdő, fásítás kezelője (használója) — az állami erdőgazdaság kivételével — köteles meghatározott iparifa választékokat az erre illetékes szerv útján az államnak vételre felajánlani.

EVT 30. § Erdőből, fásításból származó faanyagok és egyéb erdei termékek szállítását hatósági igazoláshoz lehet kötni.

EVT 31. § (1) Fűrészipari és lemezipari tevékenységet — ha jogszabály másként nem rendelkezik — csak állami fűrészipari, illetve lemezipari vállalat vagy állami erdőgazdaság folytathat.

(2) A fűrész- és lemezipari tevékenységgel kapcsolatos részletes szabályokat — ideértve a bérfűrészipar gyakorlásának, valamint a fűrész — és lemezipari gépek üzemeltetésének feltételeit is — külön jogszabály állapítja meg.

IX. FEJEZET

Vadgazdálkodás és vadászat

X. FEJEZET

Az erdészeti igazgatás és az erdőgazdálkodás szervezete

EVT 37. § (1) Az erdészeti igazgatás és az erdőgazdálkodás országos hatáskörű szerve (országos erdészeti hatóság) a Minisztertanács felügyelete alatt működő Országos Erdészeti Főigazgatóság.

(2) Az országos erdészeti hatóság biztosítja az ország meglevő erdőállományának és fásításainak fenntartását, új erdők és fásítások létesítését, az erdőkben, fásításokban a gazdálkodás szakszerűségét, gondoskodik arról, hogy az erdők, fásítások megfeleljenek rendeltetésüknek, végül meghatározott körben irányítja és ellenőrzi a fatermékek forgalmát és a fa ipari felhasználását.

(3) Az országos erdészeti hatóság feladatait az állami erdőgazdaságok és erdőrendezőségek, valamint a felügyelete alá tartozó faipari és egyéb vállalatok, intézetek útján hajtja végre.

(4) Az országos erdészeti hatóság az erdőkről és fásításokról — az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal által vezetett nyilvántartás megfelelő adatainak átvételével — szaknyilvántartást (erdőleltárt) vezet.

EVT 38. § (1) Az erdészeti igazgatási feladatokat, ha jogszabály másként nem rendelkezik,

a) elsőfokon a járási, járási jogú városi, fővárosi kerületi, megyei jogú városi kerületi,

b) másodfokon a megyei, fővárosi, megyei jogú városi tanács végrehajtó bizottságának mezőgazdasági szakigazgatási szerve (a továbbiakban: szakigazgatási szerv) látja el.

(2) A szakigazgatási szerv erdészeti igazgatási tevékenysége során szükség szerint az állami erdőgazdaságok meghallgatásával jár el.

EVT 39. § (1) Az állami erdőgazdaságok feladata az általuk kezelt, haszonbérlet, valamint az államerdészeti üzemeltetésben tartott erdőekben a szakszerű erdőgazdálkodás minél eredményesebb folytatása, továbbá a 17. §-ban meghatározott körben — az erdőgazdálkodás szakmai irányítása.

(2) Az állami erdőgazdaságok meghatározott körben javaslatot tehetnek a szakigazgatási szerveknek az erdőgazdasági munkák elvégzésére vonatkozó határozatok meghozatalára és intézkedések megtételére. Közreműködnek továbbá a szakigazgatási szervek határozatait (intézkedései) végrehajtásának ellenőrzésében és ezütség esetén — az illetékes szakigazgatási szerv határozata alapján, a kezelő (használó) költségére — elvégzik az erdőgazdasági munkát.

XI. FEJEZET

Műszaki fejlesztés

EVT 40. § (1) Az erdőgazdálkodásban a termelékenység növelése, a munka megkönnyítése, a nehéz és veszélyes fizikai munka fokozatos megszüntetése érdekében — a gazdaságosság szem előtt tartásával — a legfejlettebb technika alkalmazására és a korszerű termelési eljárások bevezetésére kell törekedni.

(2) A műszaki fejlesztést a szervezett tudományos kutatómunka eredményei és a nemzetközi tapasztalatok gyakorlati felhasználásával is elő kell segíteni.

EVT 41. § Az erdőgazdálkodás területén egyes munkakörök betöltését az országos erdészeti hatóság vezetője — az érdekelt miniszterekkel és szakszervezettel egyetértésben — meghatározott képesítéshez kötheti.

XII. FEJEZET

Vegyes rendelkezések

EVT 42. § (1) A termelőszövetkezeti községekben és városokban az erdőbirtokossági társulatok megszűnnek.

(2) A volt erdőbirtokossági társulatok erdeiből az állami arányrészeknek megfelelő terület az állam tulajdonába kerül. A többi terület — az arányrészeknek megfelelően — a volt tagok tulajdonába és termelőszövetkezeti használatba megy át, illetőleg azt állami erdőgazdaság, állami gazdaság vagy termelőszövetkezet részére kell haszonbérbe adni (8. §).

EVT 43. § (1) A tanácsok kezelésében levő, állami tulajdonban álló erdőket állami

erdőgazdaság vagy állami gazdaság kezelésébe, illetve termelőszövetkezet használatába kell átadni.

(2) Az átadás feltételeit — figyelemmel az erdő nagyságára, az átvevő szerv erdejéhez viszonyított fekvésére és a gazdálkodás érdekeire — a Minisztertanács állapítja meg.

(3) A tanácsi kezelésben levő árvédelmi rendeltetésű véderdők kezelését a vízügyi igazgatóságok veszik át.

XIII. FEJEZET

Hatálybalépés

EVT 44. § (1) E törvény IX. fejezete az 1962. évi január hó 1. napján, egyéb rendelkezési pedig az 1962. évi július hó 1. napján lépnek hatályba.

(2) A törvény hatálybalépésével az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról szóló 1923. évi XIX. törvénynek, valamint az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. törvénynek még hatályban levő rendelkezései — a természetvédelemre vonatkozó rendelkezések kivételével —, továbbá az 1954. évi 30. számú törvényerejű rendelet 2. §-a, végül az 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet hatályukat veszítik. A halászatról szóló 1961. évi 15. számú törvényerejű rendelet 25. §-a e törvény 36. §-ának megfelelően módosul.

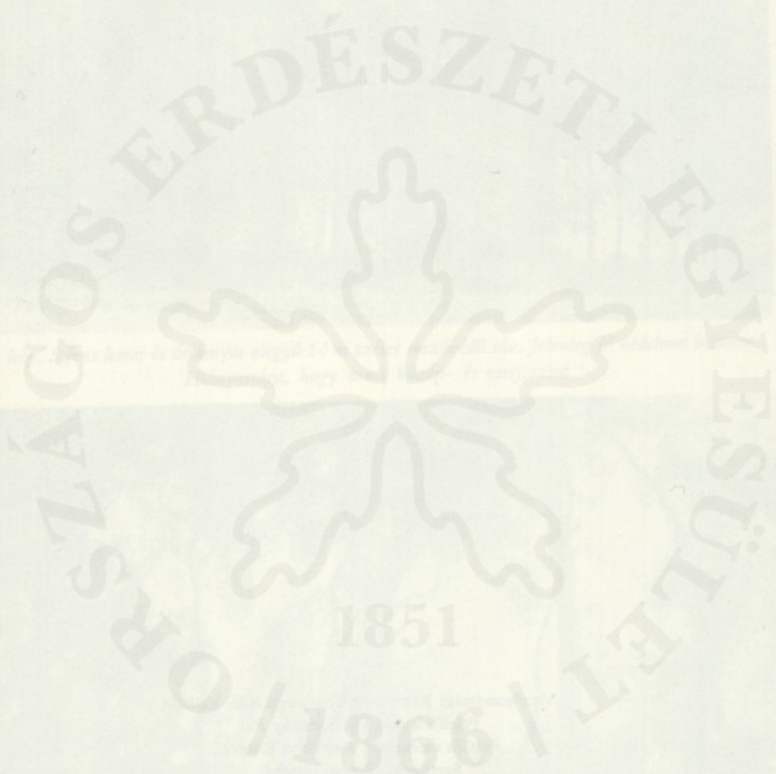
(3) E törvény végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik.

TOVÁBBKÉPZÉSRE AJÁNLOTT IRODALOM

- Dermendzin J.: Erdők jövedelmének vizsgálata. Mg. Kiadó Budapest, 1959.
- Dermendzin J.: Mezőgazdasági Üzemeink faigénye és fásításaik szervezése. Mg. Kiadó Budapest, 1961.
- Fekete Gy.: Fásítás a termelőszövetkezetekben. Országos Erdészeti Főigazgatóság, 1961.
- Dr. Benkovits K.: Legelővédő fásítás. Mg. Kiadó Budapest, 1957.
- Dr. Győrfi J.: Erdővédelemtan. Akadémiai Kiadó Budapest, 1963.
- Vertse—Tildy: Erdő mező madarai. Negyedik kiadás. Mg. Kiadó, Budapest, 1962.
- Keresztesi B. (szerk.) Magyar nyárfatermesztés. Mg. Kiadó Budapest, 1962.
- Erdőgazdaság és Faipar c. erdészeti szaklap.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	5
A fásítás problémájáról, annak népgazdasági jelentőségéről	7
Új anyagi erőforrásunk: a fásítás	7
Növekszik Európa faanyag-szükséglete	8
Termelőszövetkezetek feladata a fásításban	9
A fásítás társadalmi ügy. A földvédelmi és erdővédelmi törvények helyes értelmezése	11
Néhány vélemény a feladatokról, példák a megvalósításra	13
Mennyi jövedelmet nyújt az erdő?	23
Az erdő és mezővédő erdősavok telepítésének célja.	24
A mezőgazdasági területek védelme a szélről, a párolgás csökkentése, relatív páratartalom emelése, hőmérsékleti szélsőségek mérséklése	24
Terméseredmények fokozása	28
Faanyag-ellátás javítása	28
Madárvédelem	28
Eszétikai hatás, természetvédelem	32
Egészségvédelem	33
Az erdőtelepítés és fásítás kivitelezésének útja	36
Fásítási munkát irányító személy kijelölése, erdészeti brigádok szervezése	36
Erdőtelepítési engedély megszerzése	38
A fásítási tervek elkészítése	39
A végzett erdőtelepítések ellenértékének kifizetése	40
A talaj előkészítése az erdőtelepítéshez	41
Az ültetés ideje.	43
Csemeteszállítás, vermelés	44
Az ültetés kivitelezése	46
Az erdőtelepítések ápolása	52
Öntözés	55
Tápanyag-utánpótlás	56
Tisztítás	56
Nyesés	57
A fásítások védelme	61

Erdő és

Mezőgazdasági Kiadó

Vadgazdálkodás

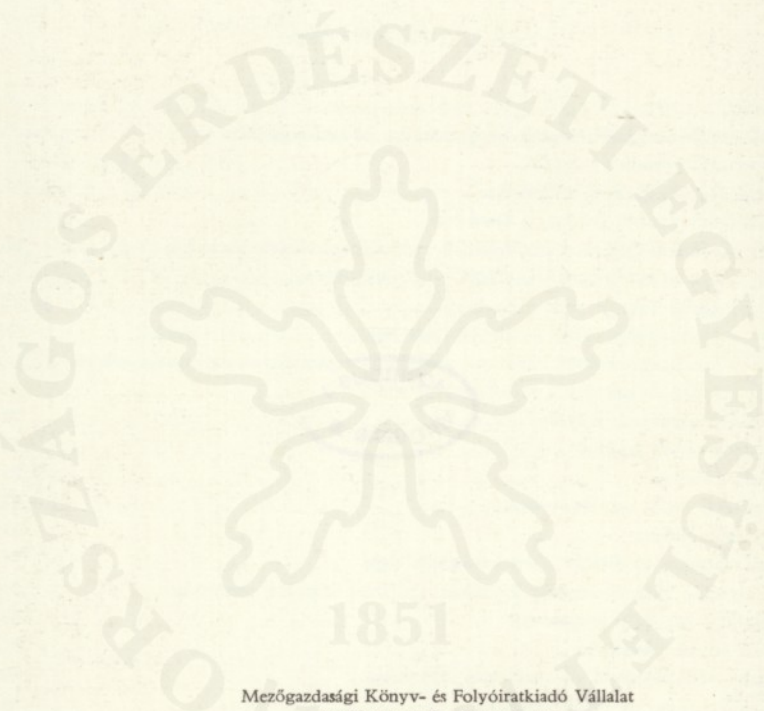
Tudomány és gyakorlat

Szerkesztő és főszerkesztő

Függelék

Az állomány a vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvény

szövege alapján készült

Mezőgazdasági Könyv- és Folyóiratkiadó Vállalat

Felelős kiadó Dr. Sárkány Pál

Felelős szerkesztő Kaplonyi Károly

Szerkesztő Perédi Imréné

Műszaki szerkesztő Straub János

A fedéltervet Lakatos József készítette

Nyomásra engedélyezve 1965. III. 8-án

Megjelent 2600 példányban, 5,25 (A/5) ív + 1 ív melléklet terjedelemben, 72 ábrával

*

Készült az MSZ 5601-59 és 5602-55 szabványok szerint

65.2579.1 Alföldi Nyomda, Debrecen

MG 43 -h- 6567

1. kép. 5 éves korai és óriásnyár elegyű 14 m széles mezővédő sáv. Jelenleg jó védelmet biztosít.
Hiányossága, hogy nincs közép- és cserjeszint

2. kép. Hansági 30 éves kétsoros hazai nyárfasor jó cserjeszinttel

3. kép. Hanságfalva térségében a 30 éves nyár-sávrendszer biztosítja a mezőgazdasági művelést.
A szél most már nem viszi el a talajt a vetőmaggal együtt

4. kép. Erdősáv védi a komlótelepet

5. kép. Fásított major

6. kép. Szabadtartásos növendékmарhák védelmét szolgálja a majorfásítás

7. kép. Lakóépületek körüli fásításra nevelt 2 éves iskolázott lucfenyő

8. kép. A jól elvégzett talajforgatás nélkülözhetetlen előfeltétele a sikeres nyártelepítésnek

9. kép. 1964-ben 120 cm mélyre ültetett olasznyár. Jól látszik az egyes gödrökből kikerülő vízzáró réteg felszínre hozott anyaga

10. kép. Mélyfúrással áttörtük a vízzáró réteget. A fényképen a kikerült anyag kemény, kőszerű darabjai láthatók.

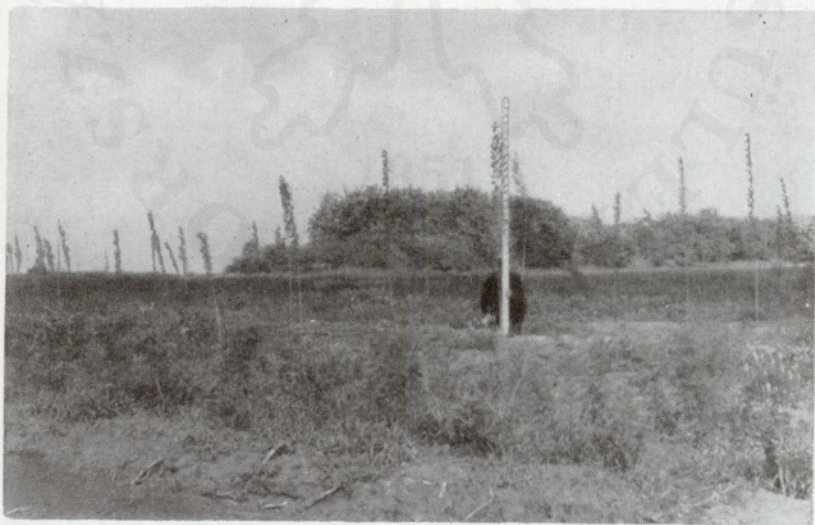
11. kép. 4×3 m-es hálózaton 1963-ban telepített olasznyár suhángok

12. kép. A kitermelés évében felújított erdőrészt

13. kép. 8 éve kivágott erdő, felhajtva

14. kép. Mélyforgatott talajba 100–120 cm mélyre leszúrt, 2,50–3 m hosszú óriásnyár simadugvány-vessző. Megmaradás 70%, 1 év alatti növekedés 70–100 cm

15. kép. Fehérnyár alanyra szemzett
1 éves rezgőnyár

16. kép. 3 éves korai- és óriásnyár telepítés a Duna-parton

17. kép. A fásítás csökkenti az árvíz veszélyt

18. kép. 5 éves óriásnyár-telepítés. Dermendzsin József nyárfa ültetési hálózata kísérleti fásítása

19. kép. Jól fejlődött 5 éves óriásnyárák

20. kép. Záródott a 4 m-es sortávolságra ültetett 5 éves óriásnyár-telepítés

21. kép. Az ápolás hiánya miatt elpusztult 10 éves erdősáv

22. kép. Elhanyagolt csemeteápolás szomorú következménye: a gaz elnyomta a fákat

23. kép. Helytelenül nyesett fasor, a háttérben 32 éves korai- és feketenyár védősávrendszer
Hanságfalván

24. kép. 4×3 m-es hálózatlanban egyenesen ültetett sorokban a tárcsákkal kétirányú ápolást
tudnak végezni

25. kép. A gaz nyomásától megszabadított erdeifenyő-csemete. A telepítést tartjuk mindig gyommentesen

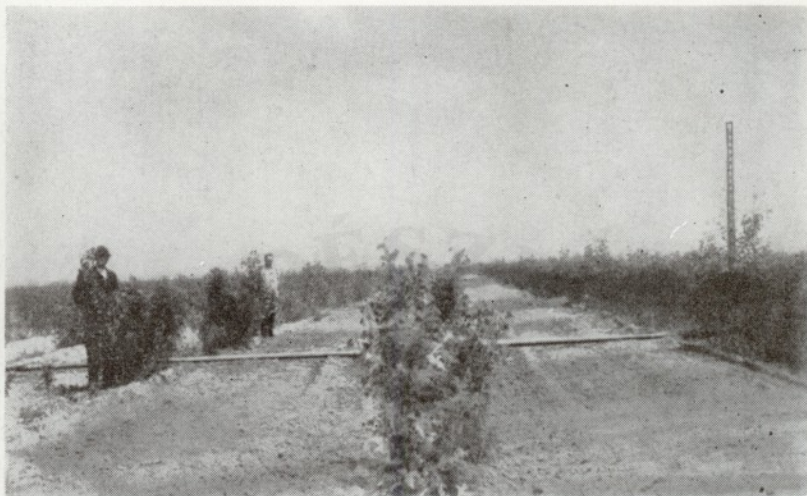
26. kép. Az ápolást ebben az erdőrészben a telepítés 2. évében is köztesműveléssel oldottuk meg

27. kép. Tisztításra váró jó szerkezetű nyártípusú 4 éves erdősáv oldalnézete

28. kép. A 27. képen látható sáv keresztmetszeti képe

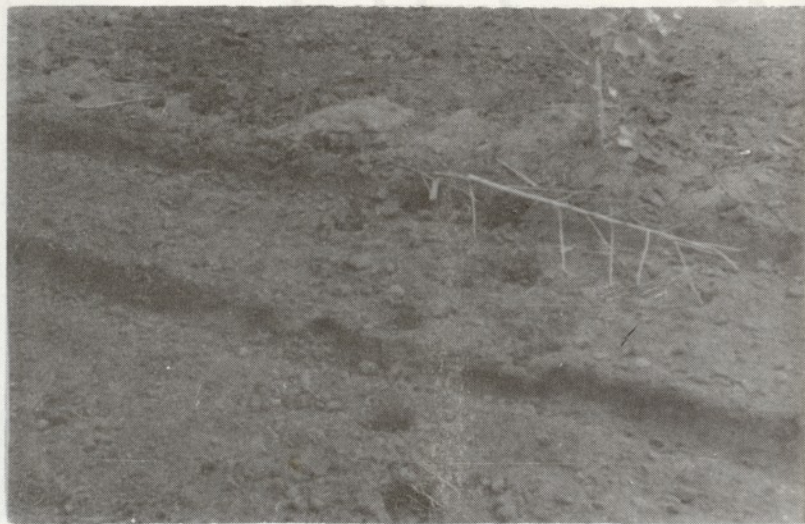
29. kép. Száraz talajon 8×8 m-es háromszög kötésben telepített 2 éves olasznyár öntözés mellett jól növekszik

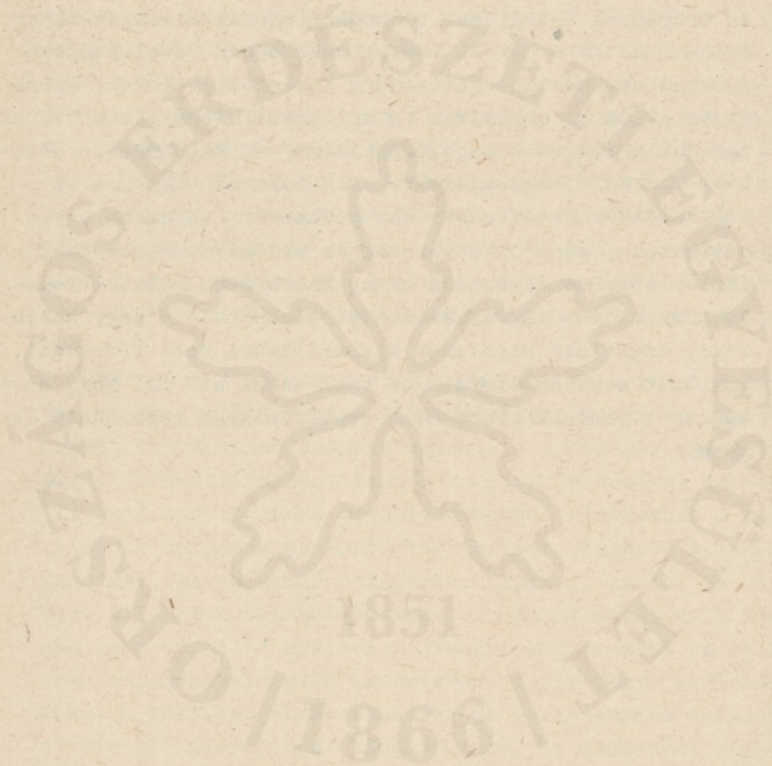
30. kép. Erdőtelepítés öntözése kútból TLM öntözőberendezéssel (4×1 m-es hálózat)

31. kép. Öntözőcső-hálózat az erdőtelepítésben

32. kép. Szarvasnyom vezet a letört nyárfaágtól

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
szerkesztésében eddig megjelent
Erdészeti Tudományos Kiskönyvtár
kötetek:

1. *Majer Antal: Az aljnövényzet szerepe*
bükköseink felújításában. 32 oldal. Ára: 3,50 Ft
2. *Babos Imre: Erdőművelés a fatömeg-*
fokozás szolgálatában. 24 oldal. Ára: 2,50 Ft
3. *Witt Lajos: Az alsószintek biológiai*
vonatkozásai. 32 oldal. Ára: 2,50 Ft
Páll Endre: A zalai erdeifenyvesek
ismertetése. 30 oldal. Ára: 2,50 Ft
4. *Bencze Lajos: A vadállomány az erdő-*
művelési kérdések tükrében. 24 oldal. Ára: 2,20 Ft

5-6

7

8
9
10

Kaphatók:

**AZ ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ MEZŐGAZDASÁGI
KÖNYVESBOLTJÁBAN**

Budapest, V., Vécsey-u. 5, és az állami könyvesboltokban

1000

